

בעזה ש"ת – נבאר כאן פסק הפרי מגדים שהביא המשנה ברורה

כדי להבין את דברי הפמ"ג (והמשנה ברורה שמעתיקו) נציג פה את דברי השו"ע והרמ"א סיע"ה ס"ב, ואת דברי הלבוש שם שמוסיף בי תיבות על דברי הרמ"א "שאינה שלה", ואת דברי היעטרת זקנים" שם שמדייק מזה שהלבוש **אוסר בק"ש** כנגד פאה משיער שלה, ואת דברי הפמ"ג שם שקאי על כל הנ"ל, וחולק על היעטרת זקנים" בביאור דברי הי"לבוש", ומתיר **בק"ש** אפי' בפאה משער שלה ואת דברי הי"משנה ברורה" שם שמעתיק כל הנ"ל – כדי שכל אחד יוכל להתבונן בדבריהם ולהבינם היטב שכולם קאו על קיי"ש וכמו שיתבאר בס"ד.

ז"ל השולחן ערוך שם: "שער של אשה שדרכה לכסות, **אסור לקרות כנגדה** הגה (אפילו אשתו). אבל בתולות שדרכן לילך פרועות הראש **מותר** הגה: וה"ה השערות של נשים, שרגילין לצאת מחוץ לצמתן (ב"י בשם הרשב"א) וכ"ש שער נכרית, אפי' דרכה לכסות". (הגהות אלפסי החדשים). והלבוש אחרי שמעתיק כל לשון השו"ע והרמ"א מוסיף בי תיבות על דברי הג"ה ז"ל: "...וכ"ש פאה נכרית **שאינה שלה**, אפי' דרכה לכסות **מותר**".

ז"ל עטרת זקנים (שם): – "וכ"ש שער נכרית כו'. כל זה כתב רמ"א ע"פ הגה באלפסי פרק במה אשה פסק עפ"י בסי' ש"ג שלא אמרו חז"ל שער באשה ערוה אלא דוקא שערות הדבוקים לבשרה ממש אבל בנחתכו אין בהם משום שער באשה ערוה וגם לא משום פריעת ראש. וי"א אפילו פאה נכרית אסורה משום פריעת הראש ושער באשה ערוה דמה ששינו היתר לצאת בפאה נכרית בכלי גמרא מיירי דדוקא מכוסה תחת השבכה (באר שבע בשם א"י מהר"י פאדיווה) **ולפי"ז אסור לקרות ק"ש כנגד פאה נכרית** [לכאורה, ש"כין שמיירי מכוסה ודנר המכוסה שנתגלה יש הרהור, ולכן אסור בק"ש], ואף דברי בעל הגה מהרמ"א כאן שמתיר בפאה נכרית, אבל שער של עצמה אף אחר שנחתכו וחבורה בראשה כדי שתהא נראית בעלת שער **אסור לקרות ק"ש**, (מהרמ"י [=מהר"ר מדלי יפה, זעל הלבוש]).

ז"ל הפמ"ג ב"אשל אברהם" סיע"ה סק"ה: עיין מגן אברהם דפיאה נכרית אפי' משערותיה התלושים **אין הרהור** [לכאורה דמסקים "יואלה לרה"ר ק"י ולכן אין הרהור ומוטר בק"ש] ויוצאה לרה"ר כך אפי' בשבת. ועיין עטרת זקנים וכפי דעתי ההדיוטית מה שכתב הלבוש פאה נכרית **שאיין שלה** היינו תלושים ומאי שנא משערותיה או מחברתה **שרי** [היינו, שרי בק"ש דהא קאי על היעטרת זקנים שכתב על זה "אסור לקרות ק"ש", והפמ"ג חולק עליו שמוטר בק"ש]. ובאר שבע חולק ואמר דפיאה נכרית מותר **כשראשה מכוסה** [לכאורה אולי כוונתו, שה"צאר שבע" חולק ואוסר בק"ש, דכ"ן דמכוסה הוא יש הרהור – דהרי קאי על דברי היעטרת זקנים" שם סק"ה על ה"צאר שבע" וכ"ן דמיירי דוקא מכוסה תחת השבכה "ולפי"ז אסור בק"ש" וכ"ן ול"ח שמא משתלפי יעו"ש. ומי"מ במדינות שיוצאין בפיאה נכרית **מגולה** יש להם לסמוך על השו"ע **כאמור**. וקצת דמדומי ראייה מכתובות ע"י וראשה פרועה ד"ת [ד' מורה] ולא מוקי בפיאה נכרית ודת יהודית ש"מ דלית בה דת יהודית ושרי", עכ"ל.

ז"ל הי"משנה ברורה" סיע"ה סקט"ו: שער נכרית – קרי נכרית להשער שנחתך ואינו דבוק לבשרה וס"ל דע"ז לא אחז"ל שער באשה ערוה וגם מותר לגלותה ואין בה משום פריעת הראש ויש חולקין ואומרים דאף בפיאה נכרית שייך שער באשה ערוה ואיסור פריעת ראש וכתב הפמ"ג דבמדינות שיוצאין הנשים בפיאה נכרית **מגולה** יש להם לסמוך על השו"ע ומשמע מיניה שם דאפילו שער של עצמה שנחתך ואח"כ חברה לראשה ג"כ **יש להקל** [היינו, שיש להקל בק"ש וכמוצא דדברי הפמ"ג והיעטרת זקנים", כ"ן] ובספר מגן גבורים [נאלץ המגן סק"ח] החמיר בזה ע"ש [הוא גם קאי על הלבוש צמט"ף זה שפורש בו דין ק"ש וכ"ן] וכתב עוד שם [נשלטי הגבורים א"ת ג'] דאם אין מנהג המקום שילכו הנשים בפאה נכרית בודאי הדין עם המחמירין בזה משום מראית העין ע"ש.

מבואר למעיין שה"פרי מגדים" וה"משנה ברורה" אינם פוסקים להלכה שמוטר לקרוא ק"ש כנגד פאה נכרית ולצאת בה לרה"ר כשלטי הגבורים והדרכי משה (סעיף סק"ו וסיע"ה סק"ב, ע"ש) **והרמ"א** (סיע"ה ס"ב) **אלא אדוברה הם מביאים ש"ש חולקים ואומרים** ¹ **דאף בפאה נכרית שייך שער באשה ערוה** ² **ואיסור פריעת ראש** ³ !

1. ה"פרי מגדים" וה"משנה ברורה" חולקים על ה"מגן אברהם" סיע"ה סק"ה ע"ש שכותב על דברי הי"באר שבע" שהם "דברים דחויים" והם פוסקים שהם לא "דחויים", אלא שהדבר קאי במחלוקת – ולא עוד, אלא שהפמ"ג מביא 4 מתירים [שי"ג – רמ"א – לבוש – מ"א] נגד 2 אוסרים [מהר"י קאצין עליו בוינין המובא ב"באר שבע", והבאר שבע המצטרף אליו, ע"ש בבאר שבע] וה-4 הם פוסקים מקובלים בעלי השו"ע, ועיין בפמ"ג שנידון האיסור לצאת בפאה לרשות הרבים הוא מ"דת יהודית", ואעפ"כ אינו פוסק ש"ספק דרבנן לקולא" ומותר בכל העולם לקרוא ק"ש כנגד פאה ולצאת בה לרשות הרבים, אלא רק כמו שסיים "במדינות שיוצאין בפ"י מגולה יש להם לסמוך על השו"ע". שמוטר במדינות ההם לקרוא ק"ש כנגדה, כמבואר להלן משום שזה דבר שדרכו להיות מגולה, ודבר שדרכו להיות מגולה מותר בק"ש כמ"ש בשו"ע, אבל לענין לצאת בה לרשות הרבים, הדבר נשאר שקאי במחלוקת הפוסקים וכדלהלן. [לכאן היינו משום שרבו הקושיות על המתיר ולכן נוטה לאיסור או משום "דאסור לעשות ספק איסור דרבנן לכתחילה", עי' מג"א י סק"י"א מ"ב סק"י"ז].

2. פ"י, שאסור לקרות ק"ש כנגד פאה משום שהיא "ערוה" כמו שיער – ועיין משנה ברורה סק"ה ש"שער באשה ערוה" לק"ש הוא איסור דרבנן, ועוד עיין משנה ברורה סק"י, דאיסור גילוי השער ברשות הרבים הוא איסור דאורייתא.

3. פ"י, שאסור לצאת בפאה מגולה משום איסור "פריעת הראש", ועיין להלן דלה"באר שבע" והפמ"ג איסור "פריעת ראש" בפאה הוא נידון איסור "דת יהודית", ולה"ישועות יעקב" ועוד, הוא נידון איסור דאורייתא. – והמ"ב ב"שער הציון" שם ס"ק כ"א מציין לעיין בו, וז"ל: "באר

היינו, שאם האנשים היו שואלים להם אם מותר לקרות ק"ש כנגד פאה נכרית לא היו מורים להם שההלכה כהמתירים, אלא – לא היו מורים להם שאסור מפני שיש מתירים, ולא היו מורים להם שמותר, מפני שיש אוסרים, והיו אומרים להם שהדבר קאי במחלוקת – וכן אם הנשים היו באין לשאול במה לכסות הראש לא היו מורים להן שההלכה כהמתירים, אלא היו אומרים להן שהדבר קאי במחלוקת, היינו – שלא היו מורים להן שאסור מפני שיש מתירים, ולא היו מורים להן שמותר, מפני שיש אוסרים.

ומה שסיימו ד"במדינות שיוצאין הנשים⁴ בפאה נכרית מגולה יש להם [ב-ם' סופית] לסמוך על השו"ע – לא קאי על הנשים שם, שיש להם להנשים לסמוך על השו"ע להמשיך לילך בפאה, אלא קאי על האנשים שיש להם [ב-ם' סופית] להאנשים שם לסמוך על השו"ע לקרות ק"ש כנגד הפאה, שכל המעיין בשו"ע רואה שכל הנידון בכל הסימן הזה על כל ה' סעיפיו הוא במה שאסור או מותר לקרות ק"ש כנגדו, משום שבמדינות ההם שהנשים יוצאין בפאות מגולות, הוי דבר שדרכו להיות מגולה – ובשו"ע הרי כתוב שדבר שדרכו לגלות מותר בק"ש כנגדו, בין בדברי המחבר לענין "שער בתולות" ובין בדברי הרמ"א בהג"ה לענין "השערות מחוץ לצמתן"⁵ –

שבע ועיין בישועות יעקב". והנה "באר שבע" ציין בסתם ולישועות יעקב כתב "ועיין בישועות יעקב", וכוונתו בזה של"באר שבע" האיסור הוא מ"דת יהודית" כמפורש בדבריו, ואסור גם בק"ש (עיין עטרת זקנים ופרי מגדים ומשנה ברורה שם) ולישועות יעקב" מפורש בדבריו שאיסור פאה נכרית ברשות הרבים הוא מדאורייתא, ובק"ש מותר ע"ש.

ועוד עיין להלן מה"חקהל יצחק" שה"באר שבע" וה"פרי מגדים" שמביאו, ועוד אחרונים שאוסרים מ"דת יהודית" הוא משום שבזמנם לא היתה הפאה דומה לשיער, וה"ישועות יעקב" שאוסר מדאורייתא מיירי בפאה הדומה לשיער כמו שכתב להדיא בדבריו.

4. בפמ"ג לא נזכר תיבת "הנשים", והמ"ב הוסיף תיבה זו רק כאן ולא להלן בסיום דבריו כשכתב "יש להם לסמוך על השו"ע", שם לא כתב "יש להם להנשים" לסמוך על השו"ע, ודוקא שם היה צורך להוסיף תיבה זו לאפוקי שלא נלמד שקאי על האנשים לענין ק"ש כמבואר כאן בהמשך (מש"כ לאן פשוט הוא שמונר נשים, שהרי כל דין ערוה ופריעת לא"ה הוא נשים) – והיינו, משום שקאי על האנשים כדלהלן בהוכחות מוצקות. ולפי"ז תיבת שיוצאין [בין" סופית], הכוונה על הנשים, ותיבת "להם" [בם' סופית] הכוונה על האנשים.

ועי' בהקדמת הפמ"ג ב"אגרת" אות ט"ז "...וחכמת הדקדוק הוא פינה לתורה ... יו"ד נו"ן הרבים ע"ד בנין ובגן וכמוהו תפילין ... ארמית אי"ש יו"ן רבים... בעברי יו"ל מי"מ נקראת בלשון חז"ל בלשון נקיבה במס' כלים תפלה של יד כו' ובפרי"י כ"ה במ"א ח כתבנו מזה"ו וז"ל שם בא"א סיכ"ה אות ח ד"ה תפילין: "ותפילין י' נו"ן הרבים (א"י) [בדפוסים חדשים תיקנו א"י = איני יודע] אמאי לא י' מ"ם בעברי ואפשר מצות לשון נקיבה... ויו"ד נו"ן הרבים תפלה לשון נקיבה במסכת כלים תפלה של יד או תרגם יו"ן רבים ע"ד בנין ובגן ובהקדמה הארכת"י, ועי"ע בסי' תרע"ו א"א ג' י"ה נקיבה", ועוד עיין בסי' קמ"ג א"א אות ז' ד"ה חסירות וז"ל "... ומי"ש בשם הצי"צ סי' קי"ט מגרשיהם מגרשיהו כו' ... ומגרשיהו שענין והלשון משתנה בין זכר לנקיבה ... ומה בכך דאורחא דקרא להחליף יש איזה דרש... ואף שנראה שם מצ"צ דמ"ם ונו"ן דרכם להחליף בכמה מקומות ולפי"ז ה"ה מלת להם ולהן נמי כשר כה"ג מי"מ צ"ע", ועי"ש במ"א סק"ז וב"מחצית השקל"י שם ובבאה"ט סק"ט מ"מנחת יעקב" ומי"חכם צבי" ו"ישבות יעקב" ועוד. – ועוד עיין בסי' נ"ט במג"א סק"ב ובפמ"ג א"א אות ב' "אפשר מעריצין בנו"ן ארמית, ויו"ד מ"ם הרבים הוא לה"ק"י. ובמחצית השקל שם וז"ל: "מעריצים ומקדישים כולם במ' בסוף תיבה ונלע"ד הטעם דמי' בסוף תיבה הוא ל' זכר. אבל נ' בסוף תיבה הוא לשון נקיבה".

5. שהרי בשו"ע (סעי"ה ס"ב) לא מפורש דין לאשה נשואה אם מותר לילך בפאה מגולה רה"ר, אלא בכל סעיף זה מפורש רק דין ק"ש, ששיער נשואה אסור בק"ש כנגדה אפי' אשתו משום שדרכה לכסות (עי' מ"ב סק"י), ושער בתולות מותר מפני שדרכה לגלות והרמ"א מוסיף גם דין שער חוץ לצמתן מפני שדרכה לגלות "וכי"ש שער נכרית אפי' דרכה לכסות" שמותרים בק"ש כנגדן. וכך מעתיק שם ה"לבוש" בהוספת ב' תיבות "שאינה שלה" ("וכי"ש פאה נכרית שאינה שלה אפי' דרכה לכסות מותר") וכל הסעיף הוא לענין ק"ש ע"ש.

וכן ה"עטרת זקנים" שמבאר כוונת ה"לבוש" שהוסיף ב' תיבות "שאינה שלה" ש"הלבוש" "מתיר" בק"ש רק "בפאה נכרית" – היינו, רק בפאה משיער "שאינה שלה" (אלא של אשה נכרית כגון חברתה וכדומה) "אבל שער של עצמה אף אחר שנחתכו וחיברה בראשה כדי שתהא נראית בעלת שער אסור לקרות ק"ש" ע"כ. כל זה בביאור דברי ה"לבוש" ע"ש.

והפמ"ג קאי על דברי ה"עטרת זקנים" שציין לעיין בו וחולק עליו בביאור דברי ה"לבוש", וסובר הפמ"ג שאף בפאה משיער שלה שרי וכוונתו על ק"ש שהרי קאי על דברי ה"עטרת זקנים" שמפורש כך בדבריו על ק"ש כ"ל, וכן ה"לבוש" שה"עטרת זקנים" והפמ"ג קאו עליו, מדבר רק בק"ש. עיין בלשונם.

וה"משנה ברורה" העתיק ב' הדינים של הפמ"ג וכוונתו ביחד, וז"ל: "וכתב הפמ"ג דבמדינות שיוצאין הנשים בפאה נכרית מגולה יש להם לסמוך על השו"ע [ע"כ דין א'] ומשמע מיניה שם דאפילו שער של עצמה שנחתן ואח"כ חברה לראשה ג"כ יש להקל" [ע"כ דין ב'], והיינו שאפילו בפאה משער של עצמה יש להקל לקרות ק"ש כמבואר לעיל באר היטב, ממילא ברור שהכל קאי על ק"ש, דכמו שהדין השני מ"ש "יש להקל" מיירי לענין ק"ש, כך גם הדין הראשון מ"ש "יש להם לסמוך על השו"ע" מיירי לענין ק"ש דהא כורכן וסומכן יחד בחדא מחתא.

ובאופן המפורש בדברי הרמ"א שמותר לקרות כנגד פאה "אפי' דרכה לכסות", לא כתב הפמ"ג שיש לסמוך לקרוא ק"ש כנגדה, אלא ההיפך כתב שרק כשמגולה מותר – כלשונו: "ומ"מ במדינות שיוצאין בפאה נכרית מגולה יש להם לסמוך על השו"ע" היינו באופן המפורש בשו"ע שדבר שדרכו להיות מגולה מותר בק"ש.

וזהו ג"כ כוונת הפמ"ג במי"ש בריש דבריו על דברי המג"א "אין רה"ר" ... עיי"ש היטב, היינו שכיון שיוצאה כך לרה"ר במגולה ממילא אין רה"ר כמו בשער התולות ובכל דבר שדרכו להיות מגולה ולכן מותר בק"ש.

ועיין בפמ"ג בסי' ש"ג מ"ז סק"ט, שם נתחדשה הלכה אף לענין דיעבד אם קרא ק"ש כנגד פאה אם צריך לחזור ולקרוא משום שקריאת שמע מצוה מן התורה היא, וזה לשונו שם "...בד"מ אות ז' בשם הגהות אלפסי החדשות מותר לנשואה לצאת בפאה נכרית מגולה לרה"ר בחול דאין שיער באשה ערוה כ"א אלא המדובקים לבשרה אע"ג דעבדה לקישוט שתהא נראית כבעלת שיער יעו"ש וכ"כ בשה"ג הביאו הבאר שבע דף צ"ג באורך וראיה משבת יוצאה בפאה נכרית כו' יע"ש והוא ז"ל האריך לאיסור ומיירי במכוסה בצעיף וכ"כ הר"י קאצין על"ן בויגן עי' כה"ג ושכ"ג

חזרה וביאור בקצרה מכל הסוגיא הנ"ל עם הוספות

קפג

היינו, שאחרי שהנשים יוצאין בפאות מגולות במדינות ההם ולא שאלו, שאם היו שואלין לא היו מורים להן היתר כנ"ל. ואחר שהנשים כבר יוצאין בפאה מגולה, השאלה העומדת עתה היא, האם מותר להאנשים לקרות ק"ש כנגדן⁶ – על זה כתב הפמ"ג – והמשנה ברורה מעתיקו, שאע"פ שבכל העולם הם לא מורים היתר לא לנשים לצאת בפאות, ולא לאנשים לקרות ק"ש כנגדן, אלא שקאי במחלוקת כנ"ל, אבל באותן מדינות שהנשים יוצאין בפאה נכרית מגולה, הם כן מורין היתר להאנשים לקרות ק"ש כנגדן⁷ משום שיש להם לסמוך "על השו"ע" שמתיר לקרות ק"ש כנגד דבר שדרכו להיות מגולה,⁸ שהרי השו"ע לא איירי בדין לצאת בפאה לרה"ר, אלא בכל סעיף זה איירי בדין זה של ק"ש כנגד דבר שדרכו להיות מגולה או דרכו להיות מכוסה, כמו שכל לומד רואה שזה מה שכתוב בשו"ע – אבל גוף ההליכה בפאה נכרית ברה"ר נשאר במחלוקת, כנ"ל שלא מורים להן איסור ולא היתר – ומההליכה שלהן לא משתנה המציאות שדין זה הוא מחלוקת הפוסקים, ולהפוסקים האוסרים זה אסור⁹ – וגם היום בדורינו, אשה השואלת מה דין פאה נכרית ברה"ר, התשובה לה"פרי מגדים" [קודם חזרתו] ולה"משנה ברורה" היא, שהדבר קאי במחלוקת, שזהו המציאות שיש מחלוקת בזה – וכמבואר.

גם את ההיתר הזה של ק"ש כתבו בלשון "יש להם לסמוך"¹⁰ שזה לא לשון לכתחלה למהדרין¹¹ – ובסי' ש"ג נתחדשה הלכה להפמ"ג ע"י הע' 5 שהיות שמצות ק"ש היא מן התורה (דלא כשאר דברים שבקדושה), הוא מסתפק אם קרא ק"ש כנגד פאה נכרית אם צריך לחזור ולקרות, וע"ש ששמע שלכתחלה לא יקרא

בזה. ועיין מגן אברהם ע"ה אות ה' לענין ק"ש בזה. והנה ... אם נאמר דחוזר וקורא באפשר ... ה"ל [=הוא ליה] בפיאה נכריות ספק תורה כי ק"ש מן התורה הוא... וי"ל הואיל ועיקר הספק בדבריהם לקולא הוא הדין אם יוצא ממנו ספק תורה אפשר דלא גזרו אספיקין עכ"ל. משמע שלכתחלה לא יקרא ק"ש כנגד פאה (שהרי אף על דיעבד מסיק בלשון "אפשר דלא גזרו אספיקין") ולפ"י גם ברהמ"ז כשאכל כדי שביעה מצוה מן התורה היא, ולכתחלה לא יברך כנגד פאה להפמ"ג.

ומ"ש שם "ועיין מגן אברהם ע"ה אות ה' לענין ק"ש בזה", לכאורה המעיין שם היטב במג"א ישתאה מה כוונת הפמ"ג בזה והלא במג"א לכאורה לא מוזכר ענין ק"ש? – אבל לפי דברינו הנ"ל יבואר היטב שבדברי הפמ"ג על המג"א הזה מבואר הענין של ק"ש. ואם כנים הדברים, נתוסף בזה עוד נדבך למ"ש שהפמ"ג קאי על דין ק"ש ולא על דין פריעת ראש לנשים.

6. ועי' "ערוך השולחן" או"ח סי' ע"ה סעיף ז' וז"ל: "בואו ונצווה על פרצת דורינו בעוה"ר שזה שנים רבות שנפרצו בנות ישראל בעוון זה והולכות בגילוי הראש [היינו, שנפלו לטט לטט לגלות מהשיער, ועדיין יסו חלק מהראש כמטפחת כדמשמע להלן], וכל מה שצעקו על זה הוא לא לעזר ולא להועיל, ועתה פשתה המטפחת שהנשואות הולכות בשערותיהן כמו הבתולות [היינו, שהזריו לגמרי את המטפחת והלכו בשערות מגולות לגמרי כמו הנמולות, וכאומנתו של יזר הערע שהיו אומר לו עשה כן וכו'], אוי לנו שעלתה בימינו כך, מיהו עכ"פ לדינא נראה שמותר לנו להתפלל וכו' והווי כמקומות המגולין... וכמו בתולה הרגילה בגילוי שער וכו'". וז"ל ה"כף החיים" סי' ס"ב בשם ה"בן איש חי" - "נשי אירופה שכולן הולכות פרועות ראש מותר לברך כנגדן".

ועי' במשנה ברורה סק"י שחולק על זה וז"ל: "ודע עוד דאפילו אם דרך אשה זו וחברותיה באותו מקום לילך בגילוי הראש בשוק כדרך הפרוצות אסור וכמו לענין גילוי שוקה דאסור בכל גווני וכנ"ל בסק"ב כיון שצריכות לכסות השערות מצד הדין ויש בזה איסור תורה מדכתוב ופרע את ראש האשה מכלל שהיא מכוסה ... בכלל ערוה היא ואסור לקרות כנגדן ולא בא למעט רק בתולות שמותרות לילך בראש פרוע או כגון שער היוצא מחוץ לצמתן עכ"ל - היינו שאחרי שנהגו מעצמן במדינות ההם ולא שאלו, שאם היו שואלים היו מורים להן שגילוי הראש אסור מדאורייתא. ואחר שהנשים יוצאין בגילוי הראש ועוברות על האיסור דאורייתא, השאלה העומדת עתה היא, האם מותר להאנשים לקרות ק"ש כנגדן, – על זה פוסק המשנה ברורה שאסור לקרות כנגדן (דלא כערוך השולחן וכף החיים הנ"ל) – אבל פאה נכרית דקאי במחלוקת [ולפמ"ג האיסור הוא מ"דת יהודית"] יש להם לסמוך על השו"ע – וכל דין זה הוא רק לק"ש להאנשים אבל לנשים לא כתוב שום היתר לילך בפאה נכרית, לא בפמ"ג ולא במ"ב.

7. ובזה יומתק מאד מה שהאריך בלשונו "ובמדינות שיוצאין הנשים בפאה נכרית מגולה יש להם לסמוך על השו"ע". ולא כתב בקצרה "ובמדינות שמקילין יש להם לסמוך על השו"ע". ולמה תיאר את המציאות בסיפור הדברים איך שהנשים במדינות ההם יוצאין – "ובמדינות שיוצאין הנשים בפאה נכרית מגולה". ולדברינו יובן מאד שלפי המציאות שהנשים יוצאין במגולה, א"כ הוא דבר שדרכו להיות מגולה ומותר בק"ש כאמור בשו"ע.

ועיין בספר "גדר עולם" לה"חפץ חיים" (שחיבר בשנת תרמ"ט) בפרקים א, ב, ד, ו, ו תראה נכוחה באופן ברור שכל דבריו תואמים ממש לכל מה שכתבנו. שלענין פריעת ראש ברה"ר אינו מזכיר שום היתר לצאת בפאה נכרית (בפרק א') אף שהמצב לדאבון הכל היה שיצאו בשער גלוי, משום שבמ"ב לא התייר זאת כמבואר, ורק בבית לענין ק"ש הוא כופל ומשלש את ההיתר (בפרקים ב' ו' ד') כי גם במ"ב התייר זאת כמבואר, ושם לא היה שום ברירה שהפירצה היתה גדולה מאד שהלכו ברשות הרבים בפריעת ראש ממש.

8. ומ"ש "לסמוך על השו"ע" – כוונתו, או על דברי הרמ"א בהג"ה שמותר לקרוא ק"ש כנגד פאה נכרית, אבל אינו פוסק כמוהו ש"אפי' דרכה לכסות" מותר בק"ש, אלא ההיפך, שרק כשדרכן לגלות מותר כנ"ל בהערה 5 – או כוונתו על מ"ש בדברי המחבר בשו"ע שמותר לקרות כנגד דבר שדרכו להיות מגולה, שהרי הפמ"ג מזכיר בספריו תיבת השו"ע פעמים אין מספר וכוונתו בדרך כלל הוא על דברי המחבר בשו"ע, וכן מזכירו בתואר "המחבר" – ואת הרמ"א מזכיר בתואר "הרב" – "הר"ב" – "הרמ"א" ד"ק ותשכת, – וכן המשנה ברורה כשמזכיר תיבת "שו"ע" כוונתו על המחבר, ואת הרמ"א הוא מזכיר "הרמ"א בהג"ה", או "הגהת שו"ע" או "הגהת הרמ"א" וכי"ב. – וכאן דין זה של היתר לק"ש כשדרכה לגלות הוא בין בדברי המחבר ובתולות ובין בדברי הרמ"א בחוץ לצמתן ויתכן כוונתו על הכל.

9. וכן מקשה בספר "שמלה לצבי" סי' ט' סק"י בשם תשובת ה"מנחת אלעזר" שראהו בכת"י, דמה שייך מנהג נגד הדין? וכי'.

10. ז"ל הפמ"ג ביו"ד סי' נ"ב בשפ"ד אות טו: "מדכתב הרי"ב ויש לסמוך עליהו ולא כתב וכן נוהגין או והכי נהוג משמע לעת הצורך או בהפסד מרובה הוא דיש להקל, לא בענין אחר עכ"ל.

ובסיום דברי ה"משנה ברורה" מביא שבפאה משיער שלה, קאי הדבר במחלוקת, שהפמ"ג מתיר וה"מגן גבורים" אוסר, היינו שאף במדינות שיוצאין בפאה מגולה (ע"ש, שע"ז קאי שם בדבריו) – ה"משנה ברורה" לא מתיר בפאה משיער שלה, אלא קאי במחלוקת.

ומעתה לפ"ז – הרי הטעם שה"מגן גבורים" אוסר בפאה משער שלה יותר מבפאה משער חברתה הוא משום ששער חברתה אינו דומה במראיתו לשער שלה כמבואר באריכות בהערה ¹² מגמרא מפורשת. ובדורינו שכל בתי החרושת לפאות משתכללין ומשתפרין באופן מבהיל מיום ליום וכידוע לכל, שכל פאות זמנינו מותאמות בצבען ובמראיתן כמו שער שלה וממילא יש להן דין "שער שלה" שהמשנה ברורה לא מתיר כלל אפי' לק"ש אלא קאי במחלוקת והוא נידון דאורייתא כדלהלן ועי' בהערה ¹³ שהספק בו לחומרא.

והמשנה ברורה בסי' ע"ה ב"שער הציון" מציין לעיין ב"ישועות יעקב" שפוסק שפאה הדומה לשער אסור מדאורייתא. ועיין ב"מגן גבורים" [ב"אלף המגן" סק"ח וב"שלה"ג" סק"ג] שהמשנה ברורה מעתיקו שסברתו שפאה אסורה מדאורייתא, וכלי ראיות מהש"ס אין שום חילוק בין שיער לפיאה הדומה לשיער ע"ש, ולפי"ז מה שאוסר בפאה משער שלה הוא מדאורייתא. הרי שלה"משנה ברורה" כל פאות זמנינו הן בספיקא דאורייתא, וספק דאורייתא לחומרא.

רבינו הפמ"ג בספרו "אם לבניה" (באות "כתובה" ובאות "צעף" ¹³) הצטרף לפוסקים האוסרים החולקים על הש"ג (ואם המ"ב היה רואה זאת היה מעתיקו) ואוסר בתוקף (אפי' הפאות שאסורין רק מדת יהודית כגון הפאות של זמנו) ופוסק לכל הנשים היוצאין בפאה נכרית להסירן, ומאריך מאד לאסור בין בהלכה ובין בהסברה וברכה, תוכחה, פיוס ומשל ¹⁴ ע"ש באורך.

11. ובתולדות שמונת לחן לילך בגילוי שערן כתוב בשו"ע כאן לשון לכתחלה למהדרין "שער של אשה שדרכה לכסותו אסור לקרות כנגדה הגה אפילו אשתו. אבל בתולדות שדרכן לילך פרועות הראש מותר" משא"כ בפאה שיש בזה מחלוקת כמבואר, ולכן כתבו לשון "יש להם לסמוך" וכנ"ל בהערה ¹⁰

13. כל ההבדל בין שער שלה לשער של חברתה הוא מפורש בגמ', בצריכותא בשבת סד: דתנין שם במשנה "יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חברתה" ובגמרא שם "וצריכא דאי אשמעינן דידה משום דלא מאיס [ולכא למימר דמשלפא ליה משום דמחכו עלה וממטי ליה בידיה, רש"י] אבל חבירתה דמאיס אימא לא. – ואי אשמעינן דחבירתה – דבת מינה הוא" [ולא מינכר, ולא מחייכי עלה, רש"י]. ועיין בשו"ע הרב ס"ה שייג ס"ו בבאור צריכותא זו וז"ל: "ואפילו אם חוטין אלו הם עשויים משער חברתה שאינו דומה במראיתו לשער שלה וכי אין חוששין שמה שחוקו עליהם ותסירם בידיה". וכיום, כל הפאות הן מותאמות בצבען ובמראיתן כמו שער שלה ממש ולכן יש להן דין "שער שלה" שהמשנה ברורה לא מתיר והוא נידון דאורייתא כדלהלן.

ובשו"ת חקל יצחק ס"י פ"א כתב לבאר למה הישועות יעקב אוסר מדאורייתא וה"באר שבעי" ופוסקים אחרים [וכן הפמ"ג שמזכירו קודם לכן בסוף ד"ה והנה] לא אוסרים מדאורייתא אלא מדת יהודית, וכתב ע"ז וז"ל: "וי"ל דבזמניהם לא היה הפאה נכרית דומה ממש לשער של גופה, והישועות יעקב מיירי באם הוא דומה ממש לשער של גופה". וסברא זו כתבו הרבנים בדורינו לגבי פאות הנראות כשער, שאסורות משום שהן פריצות כמו שער, וה"משנה ברורה" אינו מתיר זאת כמבואר.

וכמו שבפאה משער דידה כל אחד (אחרי שראה בפנים דברי ה"מגן גבורים" וה"ישועות יעקב") רואה גם בלי עיון רב שמפורש ב"משנה ברורה" שהם עומדים בספק איסור דאורייתא, שלה"ישועות יעקב" וה"מגן גבורים" הן אסורין מדאורייתא כמפורש בדבריהם, והמשנה ברורה מעתיק את ה"מגן גבורים", וב"שער הציון" ציין לעיין ב"ישועות יעקב", וכמבואר שכיום, כל הפאות הן מותאמות בצבען ובמראיתן כמו שער שלה ולכן יש להן דין "שער שלה" שה"משנה ברורה" לא מתיר והוא נידון דאורייתא וספק דאורייתא לחומרא.

¹³ (מובא בספר "בירור הלכה" להג"ר יחיאל אברהם זילבר שליט"א ח"ו סי' ע"ה ע' מה-נב ובספר "פאה נכרית בהלכה" – ובספר "דת משה וישראל" – ועוד). [ההקדמות לספרו "אם לבניה" נדפסו בספר "המגיד" להפמ"ג סוף חלק ג', ע"ש בעמוד שפ"ט, ובעמ' ת"ה-ת"ו, שבאחרית ימיו חיבר חיבור זה]

14. "ואמנם עתה ראיתי להתבונן בו כי פארוק [=פאה נכרית] אסורה באיסור גמור מכמה טעמים וכר"י.

15. "ומה הנאה להם ומה טעם בזה ולהשומעים תבוא אליהם ועליהם ברכת טוב וכל אשה יראת ה' ובעלה ת"ח מצוה להוכיחה ולפייסה לציית לבעלה ודי בהערה זו * – כתבתי זה יום אי י"ב אלול התקמ"ז פד"א יע"א וחתמתי שמי יוסף מלמד כעת חונה בכאן ה' ישלח לנו משיח צדקינו ב"ב אמ"י".

16. וקורא אני המשל הזה עליהם פ"א [פעם אחת] הוכיח שר הצבא את בעלי מלחמה שלקחו הכלי מלחמה מבית המיוחד אעפ"י כן לא הצליחו לפי שלא עשו בהשכל, בלעז קאפ [ראש] צייג [כלים, דהיינו כלי הראש, והוה שמסיס עיקר השכל], עיקר השכל, והם החליפו קאפ צייג של נשים [כלי הראש דנשים, דהיינו, כסוי ראש] בפתיות תחת השכל והחכמה המדע והתבונה [דהיינו, שהנשים החליפו את כסוי ראשן, שזריכים לילך נכסיו הגון, שלה קורא "השכל והחכמה המדע והתבונה" וממדת זה לבשו פא"ג שקורא לזה "פתיות" – והוא מלשון הכתוב שנשלי ט יג אשת כסילות המייה פתיות] כו', ודי בהערה זו אשרי השומע: ועיין תרגום ירושלמי ואתצמצמות ביה [בראשית ד' סה, גזי רבקה ותיקף העיף ותמכס' [ועיין שם נרש"ס ותפל מעל הגמל, [לנשימות]] ולפי"ז קודם מתן תורה לא הוזהרו על כך, והיו הולכות בלא רדיד על ראשם אבל לפני שר וחשוב או בעלה זה היפוי והנוי לילך בצניעות מה דאפשר [לכאורה כוונתו, לפני בעלה, צמקוס יש אנשים אחרים "זה היפוי והנוי לילך בצניעות מה דאפשר" – ועיין בראשית יח ט, "הנה באה"ל, ונרש"י ... "להודיע שנזועה היתה כדי לחננה על בעלה", דהיינו, שכשהאשה היא נזועה, שהיא "באה"ל ולא מתחזקת לאחריה, כזה היא מתחננת על בעלה]. ומי"ש חז"ל אשה לקשט לפני בעלה [מתחננת וישלח ה' ח"ל ... שלא נתנו מכשיתין לאשה אלא שהיא מתקשטת בהן לתוך ביתה – שאין נותנין פלגה לפני הכשר ביותר לפני הגנב וכי' לך זריכה אשה להיות יושבת בתוך הבית ולא תלך לרחוב שלא תכשל ענמה ולא תביא מכשול לנבי אדם ונמצאו מסתכלין באשת איש א"ר יהודה בר שלום מדע לך שכן כתיב [בראשית א' כח] ויבדך אתה א' וכו' ומלאו את הארץ וכבשה, וכבשה כתיב האיש כובש את האשה וכו' שהרי דינה בת יעקב נשציל שהיתה רגילה פדרינית גרמה תקלה לענמה] נמסר עליו חסר וי"ו [ועיין רש"י בראשית א' כח, וכבשה חסר וי"ו ללמדך שהוכר כובש את האשה שלא תהא ילחנית]. וודאי כל בנות ישראל כשרות ומקשטות לפני בעלה לא חיו בפני אחרים ובזכות נשים צדקניות תבוא הגאולה כימי קדם ב"ב אמ"י.

לשון מרן החפץ חיים בספרו שם עולם פ"י :

...וזהו שאמרו חז"ל (בע"ז דף ה') תנא דבי אליהו לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשא. [ומה שדימהו לענין שור וחמור, דכח השור נברא כדי לחרוש בו את האדמה שתוכל אחר כך להוציא פריה כשזורעים בה וכמו דכתיב ורב תבואות בכח שור. והחמור עניינו הוא רק שיהיה נושא עליו את התבואה שהוציאו כבר מן האדמה. וכן הוא בענין לימוד התורה, דמתחילה צריך לייגע עצמו להבין את דברי התורה ואחר כך כשנתברר לו, מצוה לישא עליו את דברי התורה, כמו דכתיב והיו הדברים וגוי על לבבך, וכתיב ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך, והיינו על ידי שחוזר עליהם כמה פעמים שלא ישתכחו ממנו].

ומה שאמר בלשון לעולם, הוא, **דאל יחשוב האדם דסוגיא זו כבר ביררו אותה גדולים שלפנינו ואין לי שוב במה לעיין בה ולחדש בה דבר, אל יאמר האדם כן**, כמו שאמרו חז"ל דמה הדד הזה כל זמן שהתינוק ממשמש בו הוא מוצא בו טעם אף דברי תורה כן. ובאמת יש לכל אחד ואחד מהתלמידי חכמים חדרי חדרים בתורתו כמו דאיתא בתנא דבי אליהו, ולכל אחד ואחד מזומן לו חלקו, וזהו שאמר לעולם ישים אדם עצמו וכו' היינו **שיחשוב שלעצמו הרי הוא כמי שלא נחרשה עדיין**, וכשיחרשנה יוציא אחר כך גם כן ממנה פרי.

מרן החפץ חיים על המתחמקים מלקיים חובת תלמוד בטענה ש"מוטב שיהיו שוגגין"

יש טענת היצר שמפתהו ואומר לו למה לך לידע את גודל החיוב של מצות גמילות חסד ולעבור על זה טוב יותר שלא תלמוד כלל ותהיה שוגג בזה. אבל שמעתי על זה בשם אחד מן הגדולים שזה דומה לאחד שהלך בדרך ויעצו לו אנשים שישמור עצמו מליך בנתיב פלוני שיש בו בורות עמוקות ויען ויאמר יש לי עצה לזה הביאו לי סודר ויאמרו לו מה תעשה בהסודר וכי בו תמלא את הבורות ויען ויאמר אכסה עיני בו וכשאפול לא יהיה לי ללעג כי הלא עיני מכוסות ולא ראיתי את הבורות, ויענו לו אי סכל הלא זה גופא יהיה ללעג גדול עליך למה היה לך לכסות עיניך ולפול הלא איש אתה והיה לך עינים לראות. כן הדבר הזה היצר מפתה לאדם שיעלים עיניו ולא יביט כלל בתורה את גודל חיוב החסד ופרטיה איך להתנהג במצוה זו (וכה"ג בכמה דברים המצויין בעו"ה לעבור עליהן) כדי שכשיעבור על זה יהיו לו תירוץ עיניו היו סתומות מזה שלא ראיתי כלל את גודל חיובו אבל זה גופא יקשה על האדם למה היו עיניו סתומות מזה ולא אמרו מוטב שיהיו שוגגין וכו' רק לענין הוכחה לחבירו וגם בדבר שלא כתוב בפירוש בתורה וכמשי"כ באו"ח סימן תרי"ח ס"ב בהג"ה אבל לענין שיראה האדם ללמוד דיני התורה לא שייך בזה כלל מוטב שיהיו שוגגין וזהו כונת מה שאח"ל בבי"מ ל"ג ע"ב ששגת תלמוד עולה זדון.

(אהבת חסד ח"ב פ"ט בהג"ה)

ועיין שער הציון סי' תרי"ח סק"ג מביא תשב"ץ ח"ב סימן מ"ז וז"ל: "ואילו הנחנו בני אדם על מה ששוגגין בכל יום היו מוסיפין שגגות ותפול התורה מעט מעט ח"ו וכו'", ע"ש. וז"ל שיטה מקובצת (צ"ל ל.): "והעיד הריטב"א ז"ל בשם רב גדול מאשכנזים שהעיד בשם רבותיו הצרפתיים ובכללם ר"י ומהר"מ מרוטנברג שלא נאמרו דברים הללו אלא לדורותם, אבל בדור הזה שמקילין בכמה דברים ראוי לעשות סייג לתורה ואפילו בדברן מחינן וקנסינן להו עד דלא לעברו לא בשוגג ולא במזיד, ושכן הוא במדרש ירושלמי והדבר נראה לי נכון", עכ"ל. ועיין חכמת שלמה למהר"ש קלוגר שם (או"ח ריש סי' תר"ח).

"והנה בספר לפעמים ימצא בקטן מה שלא נמצא בראשונים, או מקום הניחו לו, או לרוב פשיטתו ורחב שכלם די להם והשמיטו... ומעלת החכם אמתיי הוא להודות על האמת". (הקדמת הפמ"ג בסוף)

"לכל זמן ועת לכל חפץ לצאת לעולם, וקודם שהגיע זמנו להופיע לחכמה על העולם, הגם כי יתקבצו כל החכמים אין בכחם לחדש זאת החכמה טרם זמנה המיוחד לה, ככה בעיני יציאת חכמה דקדושה או יציאת חיבור כמובא בספר הקדוש גליא רזיא". (מתוך הקדמת ספר טהרת הקודש)

מגן שלטי הגיבורים והרמ"א והמוגן אברהם

היות שהקונטרס המוכא לקמיה נדפס לאחרונה לאלפים ורנבות להפיצם בישראל לזכות את הרכים.
ע"כ אמרנו וחשבנו לצרפו אל הספר הלז. ואין ביהמ"ד בלא חידוש.

נודעו דברים ברורים ומוצקים בענין פאה נכרית שלא היו ידועים עד עתה

ישנם הרבה קהילות ברחבי הארץ ובעולם שבי"ה מקפידים ללכת בדרך התורה והמצוות, וכל בניך לימודי ה', בתים של תורה, מוסר ויראת שמים, והנשים צנועות ומקפידות על הלבוש שלהן שלא יהיה קצר ולא צר, וגם לא כל שום מיני וסוגי מכשולות אחרות, ובכלל זה גם את הראש מקפידות לכסות היטב ששום שעה לא תתגלה החוצה, אשריהן – חלקן מכסות את ראשן במטפחות וחלקן מכסות בפאות נכריות, יש פאות חלקיות ויש שלימות, וכאן אנחנו נכנסים למבוכה קשה, מצד אחד אנחנו רואים המון נשים צדקניות חלקן אפ"י רבניות, נשי אברכים יקרים וראשי ישיבות וגם נשי אדמו"רים, שהולכות בפאות נכריות לכל סוגיהן, ואין להם שום פקפוק בדבר, ובפרט שישנם פוסקים קדמונים גדולים שאומרים (לכאורה) שמותר לילך בפאה נכרית, ומצד שני אנחנו עדים שהרבה פוסקים אוסרים לילך בפאות נכריות, וצווחים על זה ככרוכיא, וגם מהמציאות אנחנו יודעים שהפאות בזמננו מכשילות מאוד כמו שער ואף יותר, ואנחנו עומדים באמצע תמהים ומשתוממים ולא מבינים מה מתרחש כאן – ? מצד אחד, איך יכול להיות שמותר ללכת בפאות זמננו, הרי זה מושך עין ומכשיל יותר משיער – ! ומצד שני, איך יכול להיות שנשים צדקניות כאלה ילכו בדבר שאסור – ! ועוד – האם יש טעם למצנת כיסוי הראש, ולפי הטעם אפשר יהיה להבין האם פאה נכרית עונה על דרישת התורה לכסות את הראש או לא – ובכן, הבה נברר את הענין מצד ההלכה וגם מצד המציאות שעיינו רואות ואז נצא ביחד מהמבוכה הזאת.

פרק א

המשנה במס' שבת (דף טו:) אומרת שמותר לאשה נשואה לצאת לחצר בפאה נכרית, אבל לרה"י בשבת אסור, ולמה – ? מבארים הראשונים (שהיו כמלאכים) שיש חשש שמא תפגוש האשה את חברתה ברה"י בשבת ותחלוץ את הפאה להראות לה את יופי הפאה, ותשכח שהוא שבת ותביאנה בידה ארבע אמות ברה"י ותעבור על איסור דאורייתא. הרמב"ם בהלכות שבת פרק י"ט הלכה ז' מוסיף עוד טעם שיש חשש שמא תפול הפאה מעל ראשה ותביאנה בידה ד' אמות ברה"י. וכן הוא בשו"ע הגר"י (=שו"ע הרב בעל התניא, סי' ש"ג סוף סעיף ט"ז).

ולכאורה רואים מהגמ' הזו שהאיסור לצאת בפאה לרה"י זה דוקא בגלל חשש טלטול ד' אמות ברה"י בשבת, אבל ביום חול אין בזה שום חשש איסור, וגם בשבת אם יש עירוב מותר.

ובאמת היה גאון גדול מגדולי הפוסקים לפני כ-450 שנה לערך, שקראו לו הגאון מוריני רבי יהושע בועז (שנלבי"ע בשנת ה' אלפים שי"ד) וחי בדור של הבי"י (שנלבי"ע בה' אלפים שלי"ה) והרמ"א (שנלבי"ע בה' אלפים שלי"ג) – הגאון מוריני רבי יהושע בועז היה גאון עולם שכל התורה היתה מונחת לו בכף ידו, אפשר לומר עליו ממש כמשה רבינו בדורו, הוא חיבר הרבה ספרים ובהם מסורת הש"ס, עין משפט, נר מצוה, ותורה אור, שבו הוא מציין מקורות על כל מקום – אם זה בתנ"ך, בתלמוד, וברמב"ם בסמ"ג ובטור, ובין ספרי הפוסקים שכתב תפס לו מקום חשוב החיבור שנקרא בשם "שלטי הגיבורים" (=ש"ס) על הרי"ף, שם מביא את כל דברי הראשונים – ממש כמו ספר תורה חי – ! והוא פסק (במס' שבת דף כט. בדפי הרי"ף), על פי המשנה הזאת שמותר לצאת בפאה נכרית, והוא מביא שם עוד גמרא במס' ערכין (דף ז:) ומשם רואים גם כן שנשים צדקניות הלכו בפאה נכרית, וכן הוא מביא במס' נזיר דף כח: (בחיבורו עין משפט אות ב) ראייה שנשים הלכו בפאה נכרית.

במס' נזיר (שם) מדובר שאם אשה קיבלה עליה נדר של נזירות לזמן מסוים ובזמן הזה היא אסורה לשתות יין ולגלח את שיערה. ובסוף ימי הנזירות היא צריכה להביא שלשה קרבנות וגם לגלח את שיערה ובה נגמרה הנזירות. אבל אם בעלה אינו רוצה שאשתו תהיה נזירה מטעם עינוי נפש שאסורה ביין אז הוא יכול להפר את הנדר, ולא רק זה אלא אפ"י אם כבר גמרה את ימי הנזירות ונזרק הדם של הקרבן ואז כבר מותרת ביין ואין כבר הטענה של עינוי נפש, ונשאר לה רק לגלח את שיערות ראשה אז רבי מאיר (גירסא אחרת רב) אומר שהבעל יכול לומר שהוא לא מסכים – ולמה – ? כי הוא אומר אי אפשי (אין רצוני) באשה מגולחת, אני לא מסכים שהיא תהיה בלי שיער, ולכן יכול להפר את הנזירות. אבל חכמים סוברים – וכך נפסק להלכה שהבעל לא יכול להפר את הנזירות בגלל הטענה הזו, מפני שאפשר לאשתו לילך פאה נכרית במקום השיער שמגלחת – ומזה למד הגאון הגדול רבי יהושע בועז בעין משפט אות ב' וזה לשונו "נראה לי היתר מכאן לשערות שנשים נשואות נותנות בראשיהן [וחותם בשמן] יהושע בועז".

גם הרמ"א בספרו דרכי משה על הטור הלכות שבת (סי' ש"ג סק"י) ובהלכות ק"ש (סי' ע"ה סק"ב) ובהגהותיו בשולחן ערוך (שם סוף סעיף ב'), הביא את דברי השלטי גיבורים להלכה וכן הביאוהו עוד פוסקים קדמונים וה"מגן אברהם".

אם כן מה צריך יותר מזה, יש כאן שלש ראיות מהגמ' שפאה נכרית מותרת, אומר השלטי גיבורים – ! –

פרק ב

אבל לעומת זה כבר בדורו של הגאון מורינו רבי יהושע בועז, יצא כנגדו בעל המחבר ספר "דרשות מהר"י מינץ", הגאון הגדול מורינו יחזקאל יהודה קצינעלינבויגן שהיה בנו של המהר"ם פאדווה שהרמ"א מזכיר אותו כמה פעמים בשו"ת הרמ"א בכבוד גדול והיעביץ מכנה אותו "גדול הדור". והוא דוחה אחת לאחת את דברי השלטי גיבורים וכתב נגד הפסק שלו דברים קשים מאד וזה מובא בספר "באר שבע" (בסי' י"ח) שנדפס בשנת ש"ע"ד ששים שנה אחרי הדפסת הספר שלטי הגיבורים בשנת ש"י"ד, ושם הוא דוחה את כל הראיות שהביא השלטי גיבורים – וה"באר שבע" מצטרף למהר"י מינץ קצינעלינבויגן ומוסיף נופך משלו כנגד השלטי גיבורים יעו"ש

גם בדורות שלאחר מכן קמו בין 50 ל-100 פוסקים מכל קצוי ארץ כולם גאוני עולם שבכל דור ודור, שחלקו על הפסק של שלטי הגיבורים ומצדיקים את דברי ה"באר שבע" שהם דברים נכונים ומוצדקים שאין שום ראייה שפאה נכרית מותר לצאת בה לרה"ר, אלא ההיפך, שהדבר אסור באיסור מוחלט, משום שאם אין ראייה מהש"ס להיתר אז גם להשלטי גיבורים זה אסור מסברא פשוטה מהטעם הפשוט המובן לכל, וכמ"ש הגאון רבי אברהם תאומים בן בתו ותלמידו המובהק של הגאון מליסא בעל ה"נתיבות" וה"חוות דעת", בספרו "חסד לאברהם" (אה"ע מהדו"ת סי' פ"ז, שנת תרכ"ם) **"דכיון שכל האיסור של גילוי השער הוא משום פריצות שמתנאית לבני אדם מה לי שער עצמה או שער נכרית הנראית כשער עצמה, תורה אחת להם ואסור מן התורה, הואיל וקישוט זה אסרה תורה – וזהו האיסור שאסרה תורה". וכך כתב כבר לפני כמאתיים שנה, הגאון רבי יעקב אורנשטיין בספרו "ישועות יעקב" ועוד הרבה פוסקים שפיהא הנראית כשיער אסורה מדאורייתא.**

ודבר זה אומר **דרשני**, איך העזו לחלוק על פסק הגאון הגדול הזה בעל השלטי גיבורים וחלק מהם בדברים חריפים, ולא אחד ולא שנים אלא הרבה יותר מ-50 פוסקים! כולם גאוני עולם – ! – ! – ! – ?

גם ה"משנה ברורה" (סעי' סקט"ו), לא פסק הלכה שמותר לקרוא ק"ש כנגד פאה נכרית ולצאת בה לרה"ר כשלטי הגבורים ודעימיה אלא אדרבה הוא מביא ש"ש חולקים ואומרים דאף בפאה נכרית שיד שער באשה ערוה ואיסור פריעת ראש! וכל זה אומר דרשני, איך לא פסק הלכה שבכל העולם כולו מותר לקרות ק"ש כנגד פאה נכרית מגולה, ומותר לצאת בה לרה"ר, כהגאון בעל "שלטי הגבורים" וכה"דרכי משה" והרמ"א והמג"א שהם מאורי הגולה וכל בית ישראל נשען עליהם – ? – !

פרק ג

אבל הדבר פשוט – אותם הגאונים שחלקו על השלטי גיבורים למדו את הגמרות הללו וגם את כל המפרשים הראשונים וראו בפירוש בתוך דבריהם, שכל ההיתר בגמ' לצאת בפאה נכרית זה רק לחצר ובבית שזה רה"י (=רשות היחיד) שלה. רש"י במס' בבא בתרא בתחילה כותב שרוב תשמישן היה בחצר, שם בישלו ושם אפו, ושם כיבסו, ושם ורק לשם מותר לאשה לצאת בפאה נכרית וזה כדי להתנאות לפני בעלה. אבל לצאת לרה"ר בפאה נכרית מגולה אין שום ראייה שמותר אלא אם כן הפאה מכוסה כולה לגמרי במטפחת (=שבכה – צעיף) כמו שמכסים שיער לגמרי וכמו שנביא להלן שיש הבדל בין רה"י לרה"ר.

וכאן המקום להזכיר בקצרה את הדחיות של הפוסקים – הגמ' במס' שבת אומרת שהחשש הוא שהאשה תחלוץ את הפאה ברה"ר להראות את יופי הפאה לחברתה ותשכח שהוא שבת ותביאנה בידה ד' אמות ברה"ר, ואם נאמר שהפאה היתה מגולה כמו שהולכות הנשים היום, לא מובן איזה חשש יש שהאשה תוריד את הפאה ברה"ר, וכי יעלה על הדעת שאשה נשואה תגלה את שערותיה ברה"ר לעיני הכל – ? – ! אדרבה, במשנה בשבת (דף נ"ז. ובדף ס"ד:) בענין תכשיט שקורין טוטפת או תכשיט שקורין סרביטין מפורש שאין שום חשש שהאשה תגלה את שערותיה וזה דבר פשוט – ! וגם בדף נ"ז: בסוגיית כבול שהיא כיפה של צמר תחת המטפחת כתוב שאין חשש שתשלוף את הכיפה אם יתגלה שער יעו"ש בדברי רש"י, וכן בדף ס. ברש"י ד"ה טהורה, וזה מופיע גם בשו"ע (או"ח בהלכות שבת סי' ש"ג סי"ב) בדברי מרן השו"ע והרמ"א ובשו"ע הגר"ז (סי' ש"ג סעיף ד') שאין שום חשש שהאשה תגלה את שער ברה"ר כנ"ל – ורק בתולה אינה חוששת לגילוי ראשה.

ואם בכל זאת הגמ' חוששת בענין הפאה שהאשה תוריד אותה ברה"ר כדי להראות לחברתה – הרי כשמעינינו בכל הראשונים בלי שום יוצא מן הכלל רואים בבירור שהפאה היתה מכוסה, וגם הגאון מוילנא כותב שהפאה היא תחת כיסוי הראש שלה, כדלהלן – והחשש הוא שתשלוף את הפאה מתחת לכיסוי ותראה לחברתה ולא יתגלה שער, וזה ממש דומיא דכבול שהיא כיפה של צמר תחת המטפחת שמובא בגמ' (שם נ"ז:) ששולפת הכיפה מתחת למטפחת ולא מתגלה השיער כמבואר שם ברש"י ובראשונים יעו"ש, וכך ממש החשש הוא שתשלוף הפאה מתחת למטפחת.

ודבר זה מבואר היטב בכל הראשונים ונפרט אותם – רש"י במשנה במס' שבת (דף ס"ד:). ושם בר"ן על הר"י, ובפסקי ר"ד, וברבינו עובדיה מברטנורה, וברשב"א וריטב"א (דף ס"ה: ד"ה אמר אב"י), וברמב"ם (פרק י"ט מהלכות שבת הלכה ז'), וברבינו ירוחם (נתיב י"ב חלק י"א), ובטור ושו"ע (הלכות שבת סי' ש"ג סעיף י"ח), ובערוך (ערך פאה), וברש"י במס' ערכין (דף ז':) – שהרי כל הראשונים האלה פירשו **שרק אשה ששערה מועט הצטרכה לפאה** – והר"י מלוניל וחינושי הר"ן והמאירי ופירוש המשניות להרמב"ם שם במס' שבת פירשו **שרק אשה ששערה מועט או ששערה לבן או שאינו נאה הצטרכה לפאה** – אבל כל הנשים ששערן נאה והרבה, לא היה להן כלל פאה! משום שלא היה להן שום צורך בה, לא בחצרן ולא ברחוב, כי בזמנם הלכו בחצר בגילוי שער [כרוב הראשונים והאחרונים במס' כתובות (דף ע"ב:)] – וכדלהלן, טרם שקיבלו חומרת הזוהר באיסור חמור מאד אפי' בשערה חדא כמ"ש במשנה ברורה (סימן ע"ה סק"ד ע"ש) וברחוב היו כולן מכסות שערן במטפחות – **נמצא שבזמן הש"ס היה המציאות שכל אחד ראה, שברחוב כולן היו מכוסות במטפחות והרחוב היה מלא במטפחות** ולא כמו היום שהרחוב מלא בפאות – ולפי זה יוצא שזו עם החסרון ששערה מועט או לבן, כדי שלא תתגנה על בעלה הצטרכה לפאה ללכת בה במגולה רק בחצר, להידמות לכל הנשים ששערן מרובה ונאה שהלכו בחצרותיהן בשער מגולה, וכשיצאה לרחוב אף היא כסתה את הפאה לגמרי במטפחת כדי להיראות ככל הנשים שאין להן חסרון בשערותיהן שכיסו ראשיהן במטפחות, דאם לא כן, תהא שונה מכל הנשים, וכל מטרתה היא להיות שווה לכולן ולהיראות כמותן.

וגם הגאון מוילנא בספרו שנות אליהו על מס' שבת (פ"ו משנה ה') כותב וזה לשונו "ובפאה נכרית פירוש שאין לה שיער נוטלת שיער ומכנסת תחת הצעיף כדי שתתראה בעלת שיער" – ! ולכן חוששין שתשלוף הפאה מתחת למטפחת ולא יתגלה שיערה כנ"ל, או שמא תפול הפאה מעל ראשה והמטפחת נשארת על ראשה [אם יש אפשרות כזו] חוששין שמא תביא את הפאה בידה, שהרי שיערה נשאר מכוסה במטפחת – או שהפאה תפול ביחד עם המטפחת, והיא תמהר להתכסות בהמטפחת ואת הפאה תביא בידה – שאם לא כן, אלא שהיא הולכת רק עם פאה מגולה כמו שהולכין היום, אז אין שום חשש שאם הפאה תפול היא תביא אותה בידה ותשאר בגילוי הראש – שהרי אפי' גבר מותר ללכת בשבת בכובע על ראשו ואין חוששין שמא יפול ויביאו בידו, כמו שכתב המשנה ברורה (סימן ש"א ס"ק קנ"ג) וזה לשונו "לאפוקי סתם כובע שאדם נושא על ראשו אין לחוש דייתי לאתווי ד' אמות דבודאי לא ילך בגילוי הראש" עכ"ל – ועי' הגר"ז סי' ש"א סעיף נ' "ובמקומות שאין דרך בני אדם לילך ברחוב בכובע קטן בלבד בלי כובע זה הגדול, מותר לצאת בו בכל ענין שבדאי לא ילך ד' אמות בלעדו". וק"ו באשה שלא תלך בגילוי הראש – כמובן לכל – שיש לה בזה בזיון גדול וגם מוזהרת על זה מן התורה.

ואם כן אין שום ראייה מהגמ' בשבת שמותר לצאת בפאה מגולה לרה"ר, אלא אדרבה ברשות היחיד היא מגולה, וברה"ר שיש אנשים זרים היא מכסה את הפאה כולה עם מטפחת ממש כמו שמכסים שיער.

גם מהגמ' במס' ערכין (דף ז':) המעיין שם ברש"י רואה נכוחה שהפאה מגולה רק ברה"י כנ"ל – וכמו כן מי שמעיין במס' נזיר (כ"ח:). רואה באופן מוצק שהפאה מגולה רק ברה"י ולא ברה"ר, ואדרבה מהגמ' בערכין ובנזיר יש ראיות הפוכות, שאם הפאה מגולה ברה"ר, היא אסורה ממש כמו השערות שאסור מדאורייתא מ"דת משה".

הבה נסתכל קצת במס' נזיר מה היא טענת הבעל שאי אפשר לו באשה מגולחת, מה מפריע לו, הרי האשה תמיד הולכת בכיסוי מטפחת על הראש, ואם כן – לא רואים את התגלחת אז מה טענתו? – !

אלא היה מנהג בזמן הגמ' שהלכו ברה"י בגילוי ראש ממש, טרם שנתפרסם חומרת הזוהר כמו שנבאר מיד, ממילא מובן שטענת הבעל היא על רה"י שאין רצונו באשה מגולחת, ועל זה טענו לו חכמים שאפשר בפאה, אבל כשיוצאת לרה"ר היא שמה מטפחת על הפאה, כמו שעד עכשיו היא היתה שמה מטפחת על השיער שלה – שהרי עד עכשיו היא גם כסתה את השער שלה ברחוב, והיא תיראה כמו שנראתה עד עכשיו מכוסה במטפחת, וגם תיראה כמו כל הנשים שיש להן שיער נאה והרבה שלא היה להן כלל פאה וכיסו ראשן ברה"ר במטפחת כנ"ל – והפאה היא במקום השער ותחליף לשער והולכים בה במגולה במקום שמותר לגלות השער – ולא כתחליף למטפחת כמו היום בזמנינו.

הרי שבכל הגמרות רואים בעליל ובבירור גמור שהפאה גלויה רק ברשות היחיד, אבל ברה"ר היא מכוסה לגמרי כמו שער ממש – ולכן העזו לחלוק על גאון הגאונים השלטי הגבורים ואוסרים באיסור מוחלט, שהרי אף שלטי הגבורים סובר שאם אין ראייה מהש"ס להיתר, זה אסור מסברא פשוטה, מהטעם הפשוט המובן לכל, וכנ"ל מהגאון בעל "חסד לאברהם" "דכיון שכל האיסור של גילוי השער הוא משום פריצות שמתנאית לבני אדם מה לי שער עצמה או שער נכרית הנראית כשער עצמה, תורה אחת להם ואסור מן התורה, הואיל וקישוט זה אסרה תורה – וזהו האיסור שאסרה תורה". ולכן גם ה"פרי מגדים" וה"משנה ברורה" לא פסקו כשלטי הגבורים והרמ"א שמותר לצאת בפאה מגולה וממילא גם לענין ק"ש וכנ"ל.

ועיין תוספות הרא"ש (ב"מ ז'. ד"ה היתה אוכלת ומתרוח) שבמקום שהטעם ברור, לכו"ע דרשינן טעמא דקרא ואסור מדאורייתא, וגם המעיין בתוך דברי השלטי גבורים בעצמו רואה שבלי ראיות להתיר, הוא אוסר פאה

מדאורייתא כשער ממש, וזה סברא פשוטה שהפאה היא פריצות כמו שער, כל אחד רואה את זה במציאות ויודע זאת באופן ברור, אפילו כל תינוק ותינוקת יודעים זאת.

פרק ד

ועכשיו נבאר קצת את הגמ' בכתובות (דף ע"ב ב:) – מבואר ברובא דרובא מהראשונים שאין איסור לאשה להיות בחצר ובבית בגילוי ראש, אין בזה לא "דת משה" שהוא איסור דאורייתא, ולא "דת יהודית" שהוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל, כמו שכתב הרמב"ם הלכות אישות (פרק כ"ד הלכה י"ב) ובטור ושו"ע (אבה"ע"ז סימן קט"ו סעי' ד) וז"ל "איזו היא דת יהודית הוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל" עכ"ל – היום מקפידים לכסות אפי' בבית כי נתגלה ספר הזוהר שכותב דברים חמורים מאוד על מי שמגלה שעה אחת אפי' בבית, והביא את הזוהר הזה המגן אברהם (סי' ע"ה ס"ק ד) והמשנה ברורה (שם סק"י) ועוד, וכן מה שידוע הגמ' ביומא (דף מ"ז), על קמחית שזכתה לשבעה בנים כהנים גדולים, וכשנשאלה על זה אמרה "מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי" – ! מובא בדרכי משה (אבה"ע"ז סי' קטו סק"ד) ובמשנה ברורה (סי' ע"ה סק"י) ועוד – אבל לפני שנתפשט ספר הזוהר והמעשה של קמחית נהגו ללכת ברה"י בגילוי ראש, אמנם, יש מיעוט מהפוסקים שסוברים שגם בזמן המשנה והגמ' החמירו ממנהג "דת יהודית" לכסות את הראש גם ברה"י.

ואחרי כל ההסבר הזה נשאלת שאלה גדולה איך יתכן שהגאון מוריני רבי יהושע בועז בעל שלטי הגבורים הביא ראיות שהם דחויים, והדבר פשוט לכל מי שמעיין שמהגמרות הנ"ל יש ראיות רק שברשות היחיד גילתה את הפאה, אבל ברה"י הפאה היתה מכוסה כולה לגמרי כמו שמכסין שערות לגמרי, כמבואר – לא יתכן בשום אופן שבעולם שגאון עולם כזה לא ידע ח"ו מה שכל הבאים אחריו ידעו, ומה שפשוט ממש לכל מעיין כנ"ל, הרי הוא היה כמשה רבינו בדורו!

פרק ה

ועכשיו נביא בקצרה את הטעם למצנת כיסוי הראש, במשנה בכתובות (ע"ב ב.) "ואלו יוצאות שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית. ואיזו היא דת משה? מאכילתו שאינו מעושר וכו' ואיזוהי דת יהודית יוצאה וראשה פרוע וטווה בשוק וכו'". ע"כ.

ובגמרא (שם): "ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב 'ופרע את ראש האשה' ותנא דבי רבי ישמעאל אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש" – ופרש"י שם: "אזהרה. מדעבדין לה הכי לנוולה מדה כנגד מדה כמו שעשתה להתנאות על בועלה מכלל דאסור, אי נמי מדכתיב ופרע מכלל דהוא שעתא לאו פרועה הות שמע מינה אין דרך בנות ישראל לצאת פרועות ראש" – ומבואר בהגרי"פ פערלא (בספר המצוות לרבינו סעדיה גאון עשה צ"ו, ע"ש) שהלימוד הוא משום שרואים מכאן דדבר פריצות הוא ומביא לידי גילוי עריות.

ובתוספות שם ד"ה בטווה ורד כנגד פניה – "רי"ח פי' טווה ורד – צמר אדום היא טווה, שיפול על פניה מזהרוריתו, וזהו עזות מצח ופריצות" – ובפירוש המשניות להרמב"ם שם "ואמרו וראשה פרוע וכו' או נתנה וורד או הדס או רמון וכן הדומה לזה בגבות עיניה או על לחייה וכל כיוצא בזה מן הפריצות ומיעוט הצניעות" – ובשיטה מקובצת שם "...הנכון כמו שפירש הרמב"ם שנותנת וורד סמוך לפדחתה או בפילכה כנגד פניה והוורד נותן אדמימות בפניה".

וז"ל הרא"ש שם (סי' ט"ו) "האי דעוברת על דת משה ויהודית אין לה כתובה, היינו בדבר שהיא מכשילתו ... כגון שהאכילתו ה'לב או דם ... אבל אם היתה עוברת בשאר עבירות כגון שהיא עצמה אכלה דבר איסור לא הפסידה כתובתה. ודת יהודית משום חציפותא ומשום חשד עבירה הוא דמפסדה". עכ"ל – ובמאירי שם כתב: "ואחר כך פירש פרטים שבדת יהודית וכולם עניינים של צניעות ומתורת שהם דברים של פריצות ויוצאים מהם דרכים ושבילים לעבירה וכו'". וע"ע שם באורך – **מכל זה אנו רואים שההתנאות בשער 'מביא לידי עבירה'.**

והנה מצינו כאן דבר מיוחד, שאיסור התורה הוא רק ברה"י, אבל בבית וחצר מותרת בגילוי השער, **חזינן שהתורה הקפידה על ההתנאות בפני אחרים**, וכן מפורש בתרומת הדשן (סי' י"ב) בביאור טעם האיסור, כנ"ל בפירושים ברש"י, וז"ל "דבחצר האשה אינה צריכה שום כיסוי... דודאי איסור גילוי הראש דאשה איננו אלא משום פריצות דגברי והיכא דלא שכיחי כגון בחצר אין קפידא". וכן מפורש בריטב"א (שם במס' כתובות) ובתוס' ר"י (במס' שבת דף נז.). שטעם האיסור הוא משום פריצות.

וזה לשון הלבוש (אבה"ע"ז סי' כא סעיף ב) "לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק שזה הוא פריצות לאשה". ומרן החפץ חיים (בהקדמת ספרו גדר עולם) כותב שכיסוי השער הוא "מטעם הצניעות, כידוע".

פרק ו

נחזור לעניינינו שאיך יתכן שהגאון מורינו בעל שלטי הגבורים הביא ראיות שהם דחויים ופשוט ממש לכל מי שמעיין, שמהגמרות הני"ל יש ראיות רק שברשות היחיד הלכה בפאה מגולה, אבל ברה"ר הפאה היתה מכוסה כמבואר – !

כדי להבין את כל זה נתחיל להסביר כדלהלן, הנה – כשמתבוננים בדברי הקדמונים החולקים על השלטי גיבורים רואים שהסיבה שהיה פשוט להם לפרש דברי השלטי גיבורים שמתיר לצאת בפאה נכרית מגולה לרה"ר, ולא פירשו דבריו שמתיר רק לחצר ולא יהיה שום קושיות עליו, זה היה רק בגלל שלא היה להם שום ברירה אחרת.

לדוגמא, נביא חלק מדברי הגאון היעב"ץ בחידושו לנזיר ובספרו שאילת יעב"ץ (חלק א' סימן ט') שהוא הסתפק בדברי השלטי גיבורים אם הוא התכוון להתיר ברה"ר או ברה"ר, ומקשה עליו ממה נפשך! – **אם הוא התכוין להתיר רק ברה"ר הרי פשוט שמותר שהרי לדעת התוספות גם שיער מגולה מותר ברה"ר, ואם הוא מתיר גם לרה"ר אבל עם מטפחת שמכסה את כל הפאה הרי גם כן פשוט שמותר – מה השאלה – ?** ולכן מחוסר ברירה נאלץ היעב"ץ להגיע למסקנה שהשלטי גבורים התיר לצאת לרה"ר עם פיאה מגולה, והקשה עליו חבילות של קושיות וכמוהו נתקשו עוד הרבה גאוני עולם, ואין שום פותר לקושיות שהקשו – ! – ולמעשה, כל מי שלומד שהשיג מתיר ברה"ר, רואה שכולו מוקשה ואין פותר לקושיות שעליו, – וכל זה הם לא דברים עמוקים אלא דברים ברורים ופשוטים – והיה חסר רק גילוי דרך שאפשר ללמדו על חצר ואז היו כולם לומדים אותו על חצר – ! והמעוניין באריכות בדברי היעב"ץ במ"ש לפוסקים שלא כדעת התוס' יתקשר לטלפון הני"ל.

פרק ז

ובאמת – הרבה מהפוסקים היה גלוי להם את הדרך הזו, שהשלטי גיבורים התיר רק בחצר בלבד – ואלו הם הדברים המוצקים שמצאנו בספרים שלא היו ידועים עד עתה ושהם ברורים כמו שמש בצהריים, **ושלפי הדברים האלו ניתרצו כל הקושיות והתמיהות שהקשו על שלטי הגיבורים כל גאוני הדורות שחשבו שהוא מתיר ברה"ר** כמבואר לעיל – וברה"ר הוא אוסר מדאורייתא.

כך כתב מלפני כ-350 שנה הגאון מורינו רבי יאיר בכרך בעל ה"חוות יאיר" בספרו "מקור חיים" על השו"ע שזכינו לאורו ונדפס מכת"י בשנת תשמ"ב ע"י מכון ירושלים. וכ"מ בשו"ת "פני יצחק" להגאון רבי יצחק אבולעפאי בשנת תרנ"ט. וכ"כ בשו"ת "חקל יצחק" הוא הגאון מספינקא מלפני כמאה שנה על הדרכי משה או"ח סי' ש"ג סק"ו. וכ"כ בספר "גדולת מרדכי" להגאון ר' מנחם מרדכי פרנקל תאומים בשנת תרס"ב. **וכל אלו מבינים בפשטות בדברי השלטי גיבורים שהתיר לצאת בפאה נכרית רק לרה"ר.** וכן הרמ"א שהעתיק שלש פעמים את השלטי גבורים להלכה יש בדבריו הרבה דיוקים והוכחות שלמד כך בשלטי הגבורים. וכן הפוסקים הקדמונים וה"מוזגן אברהם" שהביאו את דברי השלטי גבורים והרמ"א להלכה, הבינו כך בדבריהם שהתירו רק ברשות היחיד – וגם ה"באר שבע" והיעב"ץ המובא לדוגמא לעיל, וכל הפוסקים גאוני הדורות שחלקו על השלטי גבורים, המעיין בדבריהם רואה בבירור שגם הם היו לומדים אותו על חצר אילו היו רק יכולים כני"ל בפרק ו'.

רק לפי ההסבר הזה צריך להבין מה החידוש של שלטי הגיבורים – ? הרי הסברנו מקודם שלפי רוב הפוסקים ראשונים ואחרונים אין איסור לצאת לרשות היחיד אפי' בשיער מגולה א"כ אין צורך להתיר פאה לרשות היחיד ?

אלא – נכון שרוב הפוסקים סוברים כך – אבל הרי כבר הבאנו למעלה שיש מהראשונים והאחרונים שסוברים שגם ברה"ר נהגו כבר בזמן המשנה לכסות את השיער מדין "דת יהודית" שהוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל, ולא רק בגלל הזוהר והקמחית, והשלטי גיבורים במס' כתובות (דף ל"ב: בדפי הרי"ף, בסוף אות ב') מביא רק את הפוסקים האלה שהחמירו בחצר שלא ללכת בשיער גלוי, והבית שמואל בשו"ע אבה"ע (סי' כ"א סק"ה וסי' קט"ו סק"ט, ע"ש) פוסק כמוהם שגם בחצר כיסו את השיער מדין "דת יהודית" שהוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל, ולהן צריך להביא היתר לצאת בפאה נכרית לחצר ומביא השלטי גיבורים ראיות שכשנהגו להחמיר ולאסור שיער בחצר לא נהגו איסור על פאה נכרית, וזהו כוונתו במה שכתב "מכל מקום לא נאסר" בשביל כך וכי" שכתב "לא נאסר" שאמרינן בערכין שפאה היא כגופה ממש והיה צריך להיות שפאה אסורה גם בחצר כמו שיער קושייתו – אבל "מכל מקום לא נאסר" בשביל כך וכי" שהרי מן הדין מותר גם שיער וזה נאסר עליהם מצד מנהג שנהגו מעצמן, ונהגו באיסור זה רק בשער, ובפאה לא נהגו, ולכן "לא נאסר" (וכמ"ש הגאון רבי יוסף שאול נאטנזאן בספרו מזגן גבורים סי' ע"ה) שהשאירו קישוט זה שלא להתגנות על בעליהן כמו שחז"ל התירו בשבת פאה נכרית בחצר כמבואר במס' שבת (דף ס"ד:) ע"ש, וכן הוא מתיר פאה לענין "ערוה", שמותר לקרוא ק"ש ודברים שבקדושה מול פאה נכרית ואין בזה משום "ערוה", וגם אין בה משום לכסות "ערוה" אפי' בבית המובא בטור ושו"ע (סי' ב').

[וכל זה רק בזמניהם – אבל בזמנינו שמקור השער הטבעי שמייצרים ממנו את הפאות הוא מהודו שמגלחין שם השערות לעבודה זרה שנקרא "בודעה" – כל הפאות – אף סינטטי מעורב עם שיער טבעי אסורות גם בבית וחצר מאיסור הנאה של עבודה זרה, כמ"ש הרמב"ם פ"ז דע"ז הי"ב "עבודה זרה ומשמשיה ותקרובת שלה וכל הנעשה בשבילה אסור בהנאה שנאמר ולא תביא תועבה אל ביתך, וכל הנהנה באחד מכל אלו לוקה שתיים אחת משום ולא תביא ואחת משום ולא ידבק בידך מאומה מן החרם" ואין לזה ביטול].

והאחרונים הנ"ל סיימו שבה נותרו כל הקושיות והתמיהות שהקשו כל גדולי הדורות על שלטי הגיבורים – שהרי ממס' שבת וממס' ערכין יש ראיות שבחצר הלכו בפאה נכרית, וגם ממס' נזיר הוא מביא ראיה שבפאה נכרית לא נהגו איסור ולכן היו יכולין לנהוג איסור על שער בחצר, כדחזינן שם שהאשה לא היתה יכולה לנדור נזיר אלא על ידי זה שיש לה את האפשרות ללבוש פאה נכרית, שהרי כשנודרת נזיר היא מחוייבת לגלח והבעל יכול לטעון שאי אפשרי בזה, (שהרי נתנה תורה כח לבעל להפיר נדריה אפילו בענין שלא תלבש רקמה יום אחד [ע"י רמב"ם פ"ב מנדרים ה"א וה"ח], ק"ו בענין השער שהוא עיקר תואר בני אדם [ספר החינוך מצוה שע"ד], וכדאמרין שם שהבעל יכול לטעון "אי אפשרי באשה מגולחת" ולא אמרינן אפשר שתכסה במטפחת, אלא הבעל יכול לטעון שהוא רוצה בקשויט השער) – ואמרין שם שהתשובה לטענתו הנ"ל היא "אפשר בפאה נכרית" שהפאה יש בה אותו פעולת נוי ממש כמו שער – ולכן כשהחמירו בנות ישראל לנהוג איסור בשער בחצר, היו מוכרחין להשאיר קישוט הפאה שלא לקבל עליה איסור, כדי שיהיה באפשרותן לקבל עליהן איסור על השער, כמו שרואים שם בגמ' שמבלעדי העצה שאפשר בפאה נכרית לא היה באפשרותה ולא היתה יכולה לנדור נזיר.

ואדרבה – מהגמרא בנזיר יש ראיה מוכחת ומוצקת שפאה נכרית אסורה כמו שער – דהרי רואים משם שלבעל נחשבת פאה נכרית תחליף לשערה והוי כמו שער ממש, דאל"כ עדיין הוא יכול לטעון אי אפשרי באשה מגולחת – וא"כ אם רואים שפאה הוי לגבי הבעל ממש כמו השער ונותנת לבעל מה שהשער נותן, ממילא לגבי איסור פריעת ראש שאיסורו הוא שמתנאית בשערה לאנשים אחרים, הרי הפאה נותנת ממש מה שהשער נותן – וגם בספר "תורת שבת" (אוי"ח ש"ג ס"ק י"ז) כתב זאת.

פרק ח

ישנם ת"ח ואברכים בדורינו שישבו שנים על המדוכה הזו של הפאה נכרית ומצאו בדברי שלטי הגיבורים הרבה הוכחות מוצקות שזהו כוונתו, וגם ברמ"א שהביא את שלטי הגיבורים להלכה יש הרבה ראיות ודיוקים הכרחים מדבריו שהוא למד כך בשלטי הגיבורים שכל ההיתר הוא רק לרה"י וגם לענין "ערוה", וכן כל הקדמונים וה"מגן אברהם" שהעתיקו את דברי השלטי גיבורים והרמ"א להלכה, למדו שהשלטי גיבורים והרמ"א התירו רק לרה"י וכן לענין "ערוה" דמותר בק"ש ואין בה ענין לכסות ערוה כסי' ב' – משום ש"ערוה" זה רק גוף האשה ולא שער תלוש.

וזאת לדעת שסוגיא זו נתבררה ונתלבנה בעיון רב הרבה יותר מאלף פעמים, במשך הרבה שנים, עם הרבה מגדולי הדור שליט"א ועם הרבה ת"ח מופלגים ועוד עשרות אלפי פעמים עם חברותות מרובים, וקיימו בעצמם מ"ש הרמב"ם (באגרת השמד) וז"ל "וממה שראוי שתדעהו: שהאדם אין ראוי לו לדבר ולדרוש באזני העם, עד שיחזור מה שרצונו לדבר פעם ושתים ושלש וארבע וישנה אותו היטב – ואחר כך ידבר. וכך אמרו עליהם השלום, והביאו ראיה מלשון הכתוב: אז ראה, ויספרה, הכינה וגם חקרה [איוב כח, כז] ואחר כך: ויאמר לאדם [שם כח]. זה נאמר על מה שצריך לאדם לדבר בו בפניו, ואולם מה שיחוק האדם בידו ויכתבהו על הספר – ראוי לו שיחזירהו אלף פעמים אילו יתכן זה" עכ"ל.

ולא כמו שיש כאלה חדשים לבקרים מפרסמים בכל מיני דרכים ופרסומים, ירחונים וכתבי עת, וכותבים דברים שלא נתבררו לא עם גדולי הדור ולא עם ת"ח מופלגים ולא עם חברותות אלא מה שהם כותבים לבד, הם מפרסמים – וצריך ליזהר ולפחד מאד שלא להיכשל בהחטאת הרבים שהרמב"ם (תשובה פ"ג ה"ח) כותב דברים חמורים מאד וז"ל: **ואלו** הן שאין להן חלק לעולם הבא אלא נכרתים ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים, המינים וכו' ומחטיאי הרבים וכו' – (ושם ה"ט) "מחטיאי הרבים כיצד, אחד שהחטיא בדבר גדול כגון ירבעם וצדוק ובייתוס, ואחד שהחטיא בדבר קל אפילו לבטל מצות עשה וכו'" (ובפ"ד ה"א כתב וז"ל) "ארבעה ועשרים דברים מעכבין את התשובה, ארבעה מהן עון גדול והעושה אחד מהן אין הקב"ה מספיק בידו לעשות תשובה לפי גודל חטאו. ואלו הן: (א) המחטיא את הרבים ובכלל עון זה המעכב את הרבים מלעשות מצוה, (ב) והמטה את חבירו מדרך טובה לרעה, (ג) ...כל שאפשר בידו למחות באחרים בין יחיד בין רבים ולא מיחה אלא יניחם בכשלונם".

וזאת לדעת, שאנחנו לא מחפשים לאסור את הפאה, אדרבה – אנחנו חיפשנו למצוא היתר, אבל אין שום מנוס אין שום צד להתיר. וכדי שלא ניכלל ח"ו בדברי הרמב"ם הנ"ל, אנחנו מחוייבים לפרסם את הדברים שמצאנו בספרים ושלא ידועים.

הביטו וראו מה שכותב הסבא קדישא הרב אלפנדי זצ"ל אחרי שהאריך בתשובה לאסור הפאה נכרית וז"ל "לכן מפני פחד ה' והדר גאונו דיברתי על לב כמה מיראי ה' ותופשי התורה לומר להם דעיקרא דמילתא בפאה נכרית שאין להתיר וכו' חס ליבי בקרבי ומה אענה ומה אומר על אודות הזמן שהגיע לידי מדה זאת שהאנשים אשר הם צריכים לסייע על דבר כבוד השי"ת כשלו ונפלו ואין איש שם על לב ואפ"י מי שתופס ספר יתלה עצמו באיזה סברא דחוויה מהפוסקים להורות היתר לעצמו ולאחרים ומקלו יגיד לו גם בוש לא יבושו ובאמת אסורה הפאה כמו שער שלה!"

הנה אנו רואים כמה מצטער הסבא קדישא על הדבר – "שהאנשים אשר הם צריכים לסייע על דבר כבוד השי"ת כשלו ונפלו ואין איש שם על לב – יתלה עצמו באיזה סברא דחוויה – ומקלו יגיד לו גם בוש לא יבושו".

ב"ה בדורינו מקפידים בני התורה בכל המצוות קלה כבחמורה, ומחמירים עד הקצה האחרון בכל דבר לצאת ידי כל הדעות, איזה הידורים וחומרות וסייגים, הכל מתקבל אפ"י דברים שאינם כתובים – מחמירים, אבל כשמגיעים למצנת כיסוי הראש הכל משתוממים, מצוה דאורייתא לצניעות בנות ישראל ובזה תלויה השראת השכינה בעם ישראל, וחס וחלילה אם לא מקיימים אותה כראוי זה גורם להחטאת הרבים, סילוק השכינה ועונשים נוראים רח"ל, דוקא בזה מקילים – אלא ודאי רואים בעליל שהיצר גייס את כל הכוחות והחיללים שלו, ואנחנו הולכים אחריו בעינים עצומות, וכמו שדרש הגאון הצדיק ר' שלום שבדרון זצ"ל לענין זה ממש שאנחנו מדברים – על פאה הוא דרש את זה, שכתוב בגמ' אמר רב הונא כל העובר עבירה ושנה בה הותרה לו! שואלת הגמ' הותרה ו? יעלה על דעתך? וכי יתכן שמן השמים מתירים לו את האיסור? ומתרצת הגמ' אלא נעשית לו כהתר, מו"ק כו: אומ"ר רש"י ש"לא ישוב עוד בְּתְשׁוּבָה לְעוֹלָם! נְעֻשִׁית לוֹ כְּהִיתָר הוּא מְמַשׁ כְּאִילוֹ אוֹכֵל לֶחֶם וְחֻמָּא, נוֹ עַל לֶחֶם וְחֻמָּא לְשׁוֹב בְּתְשׁוּבָה? נו... וְאִם לֹא שָׁבִים בְּתְשׁוּבָה, הֲלֹא הוֹלְכִים וּמִתְדַרְדְּרִים עַד – כְּחֻמָּא לִיְצָלָן – עַד בְּאֵר שְׁחַת – אֶחָד מוֹשֵׁךְ אֶת חֲבֵרוֹ, עֲבִיבָה גוֹרְרָת עֲבִיבָה – עֲבִיבָה גוֹרְרָת עֲבִיבָה – ! כֵּן – עַכ"ל, וע"י רמב"ם הני"ל (תשובה ד א) "המחטיא את הרבים" – "אין הקב"ה מספיק בידו לעשות תשובה". וידוע כשהתחילה פירצת הפאה לצאת לרה"ר זה היה בתקופת ההשכלה תקופה קשה לעם ישראל ורבים מהגדולים העלימו עין ואמרו מוטב שתהיה פאה – ופאה של אז – מאשר תלכנה גלויות ראש לגמרי ואח"כ השפיעו המשכילים על הצאר הרוסי לגזור גזירה שבנות ישראל לא יכסו ראשיהן וכך התפשט הדבר לאט לאט כדרכו של יצר הרע עד שנעשה כמנהג ותיקין ה' ישמרנו.

הביטו וראו איך חדרה ונתפשטה מנהג חבישת הפאות כמו שהעיד הגאון הצדיק ר' בנימין רבינוביץ זצ"ל בהסכמה לספר "זת משה וישראל" שהוא העתק מהספר "פא"י בהלכה", והרי מקצת מדבריו – "הנה מנהג חבישת פאה נכרית ברה"ר חדרה ונתפשטה בתוך ישראל קדושים לפני כמאה וחמישים שנה, באשמת הצאר הרוסי שגזר על ישראל לשנות לבושם ולצאת בנות ישראל פרועות ראש בשיתוף פעולה עם המשכילים מחריבי כרם בית ישראל ועל כן במצב של לית ברירה בחרו את הרע במיעוטו, גם לאחר שבטלה הגזירה נשאר המנהג מאחר שהתרגלו לזה וכך נמשך הדבר בדורות שאחריהם, עד שנשתכח המקור המשחת למנהג זה. אשר על כן הגיעה השעה שבנות ישראל עם קדוש ישתחררו מגזירות צוררי ועוכרי ישראל, ומצוה וחוב לעודדם ולהסביר להם כל הענין, בפרט לאור מה שנתגלה שיש אחרונים שכותבים שגם גדולי המתירים לא התירו פאה נכרית ברשות הרבים, וכמבואר בפנים הספר ביסודות מוצקים. ולאור כל זה מצוה וחובה עלינו להסביר להם כל הני"ל, ויחזרו עטרה ליושנה להתעטר בעטרת הצניעות, ולפום צערא אגרא (אבות סוף פ"ה) 'כי דבר מצוה או לפרוש מדבר איסור שבא לו ע"י צער, שכרו מאה פעמים יותר ממצוה אחרת שבא לו שלא בצער' (חפץ חיים כלל א, ז), כמאמר חז"ל (אבות דרבי נתן פ"ג ו) 'לפי שטוב לו לאדם דבר אחד בצער ממאה בריוח'. ובזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים, ובזכות נשים צדקניות תהיה גם הגאולה העתידה במהרה בימינו אמין", עכ"ל.

זכינו ב"ה שיש התעוררות גדולה בענין זה ורבבות נשים קידשו שם שמים ברבים, וחדלו ללכת בפאה והתעטרו במטפחת צנועה, וזכו להציל את עצמן מהאיסור הגדול והמכשילה הנוראה הזאת, כידוע לכל – כן יעזור השי"ת לכל בנות ישראל הכשירות להוציא לפועל רצון הקב"ה בזה, ויתברכו בכל טוב אמן.

האם לא הגיעה השעה להשתחרר מגזירות צוררי ישראל – ? האם צריך להנציח את גזירת הצאר הרוסי – ? – לכן חובה עלינו להסביר כל הענין, ולפרסם מה שנתגלה שהשלטי גיבורים והרמ"א לא התירו פאה נכרית ברה"ר וכמו שמבואר ביסודות מוצקים בספרים הני"ל – ואין פוסק אחד שמתיר וזה דבר שלא ידוע ומצוה גדולה לפרסם את זה לזכות הרבים, וגם להודיע זאת לרבנים שעוד לא שמעו על זה.

פרק ט

ועכשיו אנחנו יודעים שכל מי שקורא כל זאת יש לו שאלה שעומדת לו על קצה הלשון, וכי הרבנים שהתירו את הפאה לא יודעים את זה – ? ויש בהם אדמורי"ם ותלמידי חכמים – !

התשובה לזה היא פשוטה מאוד והיא מתחלקת לשתיים כדלהלן:

התשובה הראשונה: כן – ! הם לא יודעים את זה – ! וזה פשוט מאוד – כולם חושבים, וכבר כמה דורות חושבים כך, שיש מחלוקת – יש מתירין והם השלטי גיבורים ואלו שמעתיקין אותו להלכה, ויש אוסרין והם ה"באר שבע" ואלו שמעתיקין אותו להלכה – ולמה חושבים כך – ? – ? מפני שכולם רואים שהאוסרין חולקין על המתירין, אז מזה ראייה שיש מתירין, שאם לא כן על מי הם חולקין – ? ואף על פי שמי שלומד את הסוגיא הזו בשי"ס ופוסקים, רואה שהצדק עם הטענות של האוסרין, ולכן הם חולקין על השלטי גיבורים אע"פ שהוא היה ענק שבענקים כמו שביארנו לעיל, אבל בכל זאת חושבים שהשלטי גיבורים והרמ"א ועוד פוסקים שמעתיקין אותו – מתירין ברה"ק, ואפשר בכל זאת לסמוך עליהם מפני שהם גאוני עמודי התווד של הפוסקים.

אבל כמו שהסברנו, לא יתכן כלל שהשלטי גיבורים והקדמונים המעתיקין אותו להלכה לא ידעו מכל התמיהות העצומות שכל הבאים אחריהם מקשים עליהם, וכמו שכבר הסברנו שהחוות יאיר ועוד אחרונים **הסבירו בפשטות שאין שום קושיות עליהם** מפני שהם באמת **מתירין רק ברה"ק** – וגם כל החולקין עליהם היו לומדים כך אילו היו רק יכולים וכמו שהסברנו כבר הכל באריכות ואין צורך להכפיל, **ואת המהלך הזה פשוט לא ידעו כל הדורות**, וכל מי שמעיין באחרונים רואה זאת בבירור, ולכן כולם הקשו והקשו ונשאר בתמיהות וקושיות וגם היום לא יודעים את זה ומצוה גדולה לפרסם את זה – כך אמרו גדולי הדור שכבר שמעו את כל זה, וזהו שאנחנו עושים. – והתורה שלנו היא תורת אמת וצריך לחפש ולרדוף אחר האמת וע"י ב"שדי חמד" כללי הפוסקים טו טו "ומושבשים מהר סיני להודות על האמת ולקבל האמת ממי שאמרו למגדול ועד קטון". ולכן אנחנו הצגנו הכל כאן – וכרמב"ם הנ"ל שאחד מארבעה ועשרים דברים שמעכבין את התשובה הוא "כל שאפשר בידו למחות באחרים בין יחיד בין רבים ולא מיחה אלא יניחם בכשלונם". וכדי שאנחנו לא נעבור על דברי הרמב"ם האלו אנו מפרסמים את כל זה.

והתשובה השניה היא – ונציג אותה בדרך שאלה: אם כל הסנהדרין של שבעים ואחד בלשכת הגזית בזמן המקדש הסיקו על איזה דבר שמותר – וכל מי ששומע, מבין לבד מסברא שזה אסור – האם מותר לו להישמע לסנהדרין ולהקל, או שאסור לו – ?

התשובה היא שאסור לו להקל, ובודאי שאתם תמהים הרי חז"ל אומרים על הפסוק "לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" אפי' אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין – ! (עיין ברש"י דברים י"ז י"א), אבל יש גמרא מפורשת אחרת שאותה לא כולם יודעים, בתחילת מס' הוריות דף ב: כתוב "גמיר ולא סביר סביר ולא גמיר", פירוש שאם אדם שומע על איזה דבר שמותר, ומבין מסברא שאסור אפי' שלא למד את הענין, או שלמד את הסוגיא ויודע מהלימוד שהדבר אסור אפי' אם אינו מבין מסברא, אסור לו להישמע להקל אפי' לקול הסנהדרין הגדולה שבלשכת הגזית, (וע"י בתו"ט שם בהוריות סוף משנה א' שכך פסק הרמב"ם) ואם כן יש כאן סתירה לכאורה – ? – !

והרמב"ן (בספר המצוות, שורש הא' דף ז') מיישב סתירה זו – שכל עוד לא דחו הסנהדרין את סברותיו וטענותיו, אז אינו רשאי לשמוע להם אבל אחרי שנשאו ונתנו עמו וסותרו טענותיו ושבו סברותיו, יחזור וישמע להם אפי' על ימין שהוא שמאל ושמאל שהוא ימין. ועיין בחזו"א ריש מס' הוריות שמביא להלכה את הגמ' עם דברי הרמב"ן.

ולפי זה יוצא שכל הפאות של זמנינו בין שלימה ובין חלקית בכל גודל שהוא שכל ילד וילדה מבינים מסברא שהן פריצות כשיער, אסורין – שהרי הגמ' אומרת אפי' "סביר ולא גמיר" אסור לו להישמע להקל אפי' לסנהדרין, ולפי זה מובנים דבריו של הגאון האדיר ר' גדליה נדל שליט"א שאמר "לדעתי אפילו אילו בעבר לא היה אף פוסק אחד אסור, כיום בפאות של זמנינו לא היה אף פוסק אחד מתיר, תשאלו לכל ילדה ברחוב ותאמר לכם אם פאה מותרת או אסורה".

ויש לשאול – וכי ילדה היא רב שפוסק הלכה? אלא כל ילדה יודעת היטב את המציאות איך שנראין כל פאות זמנינו, והיות שכל טעם האיסור לנשואה לצאת בשיער גלוי לרה"ק הוא מטעם "פריצותא דגבריי" וכמו שמבואר בראשונים וכן נלמד מדין סוטה שעשתה להתנאות בשיער כנ"ל פ"ה, ממילא סברא פשוטה שהן אסורות, שהרי כל ילד וילדה יודעים שכל הפאות בזמנינו יש בהם אותו פעולת נוי ויש בהם אותו פריצות דלהתנאות כמו שער – ועוד יותר, **ולא קם ולא יקום חכם אחד בעולם כולו שיוכל להסביר שיש הבדל בין השער לפאה לענין "פריצותא דגבריי" משום שזה נגד המציאות היום יומית שכולם יודעים היטב ומרגישים זאת במציאות על עצמם היטב היטב שהפאות בזמנינו הם פריצות לגברים כמו שער, ויותר** – הרי שאפי' סנהדרין היו מורין מותר, אסור היה להישמע להם, כל שכן

וק"ו שכל הרבנים פסקו שפאות שנראין כשיער אסורין – וכנ"ל מהגאון האדיר ר' גדליה נדל שליט"א – וכך הם דברי הרבנים הגאונים בברוך שנתפרסם (כשעדיין היה מצוי להשיג פאות שאינן דומות לשער) מהגרש"ז אויערבאך זצ"ל ויבלחט"א הגרש"ה נאזנר והגר"נ קרליץ ועוד הרבה רבנים גאונים מפרסמים על פאה הדומה לשער (בחוברת "אין לך יפה מן הצניעות" עמוד 12 – ובקובץ חנוכי "הצנע לכת" בדף צ"ו שיצאו לאור ע"י "משמרת הקודש והחינוך" ו"משמרת החיים" שע"י בד"צ דק"ק בני ברק בנשיאות הגרש"ה ואזנר שליט"א והגר"נ קרליץ שליט"א) וז"ל: "חובת פסוי הראש באשה הוא מדאורייתא. הגאון רבי אברהם תאומים בשו"ת "חסד לאברהם" כתב: דעקר האסור הוא משום "פריצות" שהיא מתנאית לבני אדם... מאז ומעולם בא פסוי הראש להצניע, אך פיום הפאות... גורמות במישרין להתפרקות הבושה... – מבלי משים, נהפכות נשי ישראל צנועות, משועבדות למתכנני האופנה, העושים תורתנו פלסטר, להשתמש בכלי הנועד לכסוי והצנעה, אמצעי למשיכת עין תשומת לב והקשלה". וישם בעמוד 13 ובדף צז מובאים 8 סעיפים מדברי הרבנים הנ"ל ובסעיף 3 נאמר מפרש שכל פאה שדומה לשער אין שום היתר. ושם בעמוד 14 ובדף צ"ד מובא בחתימת גדולי הדור והאדמו"רים וז"ל:

"היות כי בעוה"ר נפרץ באחרונה שנשים נשואות לובשות פאה נכרית הדומה ממש לשער, מינים ממינים שונים לא שערם אבותינו עד שנראין כפרועות ראש ח"ו – הרינו רואים חובה לעצמנו להודיע דעת תורתנו הקדושה כי הדבר אסור מדינא. שאף במקומות שנהגו היתר בפאה נכרית, לא עלתה על הדעת פאות נכריות כאלו. ועבירה גוררת עבירה ובכגון זה אין שום היתר". [קריאת גדולי הדור והאדמו"רים הנ"ל נתפרסם ע"פ הגרש"ה ואזנר שליט"א שצוה לפרסמו]. ושם בסוף דף קג ע"פ הוראת הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך שליט"א [זצ"ל] שהוכיח מדברי המהרי"ל דיסקין, דגם הפוסקים שהתירו לבישת פאה נכרית מודים שאסור שתראה הפאה כשערה".

גם הגה"ק הסטייפלר זצ"ל כתב במכתבו (נדפס בקריינא דאגרתא ח"ב אגרת קכד עמוד קל"ב), ומתפלא שם על מי שהוא שכתב לו שפאה נראית כשער – וגם הזכיר את המהרי"ל דיסקין הנ"ל להלכה ולמעשה, וז"ל: – בעה"י יום עשיק פקודי בדרי"ח אד"ש התשכ"ה. לכבוד הנכבד ויר"ש וכו' וכו' ואם נמצא אחד מלאלפים אשר היה ציית וכמובן לעשות מלחמה עם זוגתו לקול אחד מחכמי ורבני הדור כל שכן וקל וחומר שיציית לדברי הגרי"ל דיסקין ז"ל. נכון שיתקשר מעלי עם הרב '... בירושלם ת"ו אשר הוא מתעסק לזכות את הרבים בעניינים אלו וכו' וכאן לא נשמע מעולם ממי שהוא שיאמר שראה פאה נכרית הנראית לבלי הכר עכ"ל הגה"ק הסטייפלר. גם הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א אָמַר: "אם זה דומה לשער, זה אמת, זה סבא פשוטה, שפנדאי אסור, זה לא מחלוקת".

הגרש"ז אויערבאך זצ"ל התבטא תמיד (גם המשגיח הגר"ד סג"ל שליט"א מזכיר זאת בדבריו): "מה הם טוענים שפדורות שפועבר הלקו בפאות, הרי הפאות הים היו נראות כמו תבן וקש".

וז"ל הספר החשוב "מצנת כסוי שערות" להרה"ג ר' פנחס אליהו פאלק שליט"א מגייטסהעד (ע"י ט"ו): "בדברי בטלפון מכאן עם מי שמייצבת שייטלעך (=פאות) בבורו פארק שבארה"ב, בנסיון להשפיע עליה שאסור לייצב שייטעל באופן שע"י נסתר מעיני הרואה שהיא נשואה וששערותיה מכוסות, השיבה אותי שהלא זהו כל החכמה ותבונה שביצירתה, שהאשה תדמה לבתולה, ועוד הסבירה לי שכאשר אומרים על שייטעל שהוא יפה מאד, הכוונה בביטוי זה הוא שהמתלבש בו נראית כמו בתולה ממש, וכל שהוא יותר כך יותר מדגישים יופי השיטעל. ועוד סיפרה שהבת שלה היתה נשואה כבר כמה שנים ובנה כבר היה בן י"ד שנים ואעפ"כ דברו אתה שידוך בחשבם שהיא בתולה. אמרתי לה שלא תרומם עצמה בזה דאדרבה הסיפור הוא בזיון והרמת יד נגד התורה וכמה מיאוס ועוול יש במצב זה" עכ"ל. וכך הוא המציאות אצל כל העוסקים במסחר הפאות בכל העולם כולו, ולא רק בבורו פארק שבארה"ב, כידוע לכל – ובסטטיסטיקה שעשו בשנת תשנ"ח אצל כל מפיצי הפאות, כולם אמרו פה אחד – ! שאין היום פאה אחת בעולם שאינה דומה לשער. בית חרושת שייצר פאות כאלו יסגר מיד על מנעול וברית.

פרק י

ישנה גמי מפורסמת, במס' נזיר (דף ט): אומר שמעון הצדיק מעולם לא אכלתי אשם נזיר טמא חוץ מפעם אחת, הגיע אליו מהדרום אדם יפה עינים וטוב רואי, ואיזה שיער יפה היה לו תלתלים, אמר לו שמעון הצדיק, בני מה ראית להשחית שיער נאה זה, אמר אותו אדם, רועה אני והלכתי לשאוב מים מן המעיין והפרצוף שלי נראה במים וראיתי את היופי שלי, מיד קפץ עלי יצה"ר ורצה להחטיא אותי וכאילו אומר לי, תראה איזה יפה וכו' – ! מיד קפצתי ונדרתי שאגלח את השיער הזה לשמים – יהודים יקרים – ! הוא ידע שהגורם שהביא את היצה"ר לנסות להחטיא אותו זה השיער שעשה לו את הפנים יפה, ועל זה הוא קפץ ואמר אם זה התוצאה של השיער אני אגלח אותו, הוא לא יחטיא אותי, וזה תואם למה שכתב בספר החינוך (מצוה ש"ד) "שהשיער מייפה את תואר האדם וחוסר השיער מפסידו" השיער מייפה את הפנים, וזהו האיסור שהתורה אסרה לאשה לגלות את השיער ברה"ר, שלא לגרום פריצות וקירוב

חזרה וביאור בקצרה מכל הסוגיא הנ"ל עם הוספות

קצה

דעת לאנשים זרים, וא"כ איך אפשר להעלות על הדעת שע"י כיסוי של פאה נכרית של זמנינו יתקיים רצון ה' הרי הפאה נראית כמו שיער והפאות בזמנינו הם יותר יפות משיער אמיתי וגורמות לקירוב דעת ופריצות יותר משיער.

הביטו וראו מה שמעיד החפץ חיים זיע"א בהקדמה לספרו "גדר עולם" וזה לשונו "הנה מבואר בדברי חכמינו ז"ל גודל האיסור של האשה שיוצאה בשוק וראשה פרוע דהיינו ששערותיה מגולות בלי כיסוי מה שנשי העם אשר אנחנו יושבים בקרבו גם כן נזהרות מזה **מצד הצניעות כידוע** עד שאמרו על זה שהוא איסור מהתורה", ראו מה אומר כאן החפץ חיים **שאפילו הגויות הבינו שהשיער צריך כיסוי מצד הצניעות**, ולנו קשה להבין...

אף אשה עם שכל ישר לא תוכל לומר אני צנועה עם הפאה, היא יודעת היטב שהפאה מייפה אותה ממש כמו שער ויותר, אין היום כלה אחת חרדית בכל כדור הארץ שהולכת לבחור פאה לפני החתונה, שתקח פאה שהיא פחות יפה מהשיער שלה, החוש יעיד שאשה חרדית עם פאה, מושכת עין יותר מאשה בגילוי ראש, ותעיד על כך המציאות שבכל שנה נמכרות בעולם מאות מיליונים פאות – לא ליהודים ח"ו אלא לגויות נכריות פרוצות, מישהו בעולם חושב שגויה קונה פאה בשביל להיות צנועה, כולם יודעים למה גויה קונה פאה, כי מה יש לה בראש רק פריצות ופריצות, הן רוצות רק פריצות, והפאות שמוכרים בציבור החרדי הם ממש אותם הפאות שקונות הגויות, אותם המייצרים ואותם היצרים ה' יצילנו.

א"כ איך יתכן שאשה חרדית תקנה פאה ותצא אתה לרה"ר ותגיד שזה צנוע, זה שקר, זה אסור כמבואר לעיל באר היטב – ! ושלא תבינו לא נכון, ודאי שאשה חרדית לא מתכוונת ולא מעלה על המחשבה להחטיא את הרבים על ידי הפאה ח"ו, ודאי שאשה כוונתה לכסות את הראש כרצון ה', אולי היא רוצה להיראות נאה ליד השכנות והחברות, אבל רק רגע – ! הרי יש גם גברים זרים בסביבה, מה עמם – ? להם אין עינים – ? יש כאלה שזוהרים, ויש שאינם נזהרים כל כך, ואדרבא – ! חז"ל גילו לנו שככל שהאדם גדול יותר גם יצרו גדול יותר, הרי זהו כל האיסור של שער, ואנחנו לא צריכים ראייה מהגויות האלה – הפעולה של הפאה כל כך מוחשית כמו שמש בצהריים, היא נותנת לאשה את החן המיוחד של השער שלה והרבה יותר.

ישנם נשים שטוענות: התורה אמרה כיסוי ראש, הנה כיסוי מה זה משנה, העיקר שאני מכסה את הראש, ובשיער תלוש אין יצר הרע כל כך – קודם כל החוש מעיד ההיפך, המציאות טופחת על הפנים של הטענה הזו, המציאות הכאובה היום היא שבפאות יש יצר הרע יותר משיער, כבר שאלו לאלפי גברים מתי יש להם יותר יצר הרע, האם כשאשה שאינה שומרת תורה ומצוות ה"י עוברת ברחוב בגילוי ראש, או חרדית בפאה, כולם ענו את האמת הכאובה שבפאה יש יותר, ואפילו להבדיל אלף אלפי הבדלות גויים אומרים כך, וחוף מזה, תתארו לכם שאשה תלבוש בגד שגוון הצבע והמראה שלו דומה לצבע הגוף, היעלה על הדעת שאשה ששומרת תורה ומצוות תלבוש בגד כזה ותצא עם זה לרחוב ותטען אין בזה שום חסרון, העיקר שהגוף מכוסה – ! אף אשה שמכבדת את עצמה לא תאמר כן, ואפ"י אשה שאינה שומרת תורה ומצוות ה"י, לא תעלה על דעתה דבר כזה – ! ואם כן גם לגבי כיסוי הראש, התורה אמרה לכסות את השיער בגלל שהשיער גורם לפריצות וקירוב דעת וא"כ מה יעזור אם האשה תשים פאה נכרית סינטטי או טבעית הרי זה ממש כשער – ! זה חשבון פשוט ואין צורך להיות רב או פוסק בשביל להבין דבר כזה, זה מציאות שכולם יודעים ומרגישים בעצמם.

ובאמת – הרי זה גמרא מפורשת במס' נזיר שהפאה עושה את אותה הפעולה שהשיער עושה, שאם הפאה אינה עושה את אותה הפעולה של שער, הרי הבעל יכול לטעון אני רוצה דוקא שער שזה נותן לי מה שפאה לא נותנת, דהרי הבעל יכול לטעון אפ"י אם נדרה שלא תלבוש רקמה יום אחד כני"ל – אבל לדאבונו המצב היום עקב ההשתכללות בעולם בכל הדברים שמשתכללים והולכים, גם השתכללות הפאות מתקדם באופן מבהיל מיום ליום, והפאות היום יש בהם גירווי יצר הרע הרבה יותר משיער, כידוע ומפורסם לכל – ומי יודע מה יהיה הלאה, לאן יגיע השתכללות הפאות, האחריות רובצת עלינו – גם על הדורות הבאים יתבעו זאת מאתנו – !

ולא לה הטוענות שהולכות פאות משום רצון הבעל – הרי ברור שאם הבעל ירצה שתלך בשער מגולה היא לא תישמע לזה כלל ועיקר, כך הוא ממש הדבר בפאות זמנינו, שאסורות כשיער מדאורייתא, וגם כל אשה יודעת היטב בלב את האמת שהפאה מכשילה ממש כמו שער והרבה יותר מזה.

יש גם כאלה הטוענות טענה של צדקות כביכול שהמטפחת זזה לפעמים ומבצבץ קצת שיער וכדומה, והפאה מכסה הכל – יש הרבה לענות על זה, והרוצה יתקשר לטלפון הנ"ל – וגם כל אחד יכול לעיין בעצמו ב"בית יוסף" הלכות ק"ש (סימן ע"ה) ובשו"ע שם (סעיף ב') ובכל נושאי הכלים מפרשי השו"ע ויראה מפורש בשולחן ערוך שזה אינה טענה כלל. אולם נזכיר בקיצור שכשטענו את הטענה הזו לפני הגאון מוריניו רבי שמואל אויערבאך שליט"א הוא השיב חד וחלק באמרו: "הפאה היא הרי כולה גלוית ראש" – ובכלל אם היא מתכוונת לזה באמת א"כ תכסה את כל הפאה כולה

במטפחת ולא ייראה לה לא שיער של עצמה ולא שיער של פאה, ששער פאה אסור כמו שיער של עצמה כמו שכל אחד יודע ומבין.

אחים ואחיות מי שיש לו קצת רגישות הנפש שעדיין מרגיש משהו, צריך לחשוב על השקר שבדבר ולא יתכן שנשי ישראל הקדושות ישתמשו בכלי שנועד לכסוי והצנעה, אמצעי למשיכת עין תשומת לב והכשלה, הרי **האמהות הקדושות שלנו בכל הדורות מסרו את נפשם על קיום המצוות**, תחת גזירות ועונשי מאסר ואפי' מוות, הם לא הסתירו את קיום המצוות שלהם, ואדרבה בגלוי ולעין כל בעזות של קדושה הם בזו לכל הצוררים, והראו לכולם – הנה, אנחנו עבדי ה' ועושים את רצונו, אני בת נאמנת לאבינו שבשמים, ואנחנו נמצאים היום תהילה לה' במצב שאף אחד לא רודף אותנו, אף אחד לא מכריח אותנו ללכת בגילוי הראש, ומה אנחנו עושים מכסים את השיער וכאילו לא מכסים או שמכסים בדבר שיש יותר גירווי היצר – ה' יצילנו, איך קרה שהגענו למצב זה, שהתדרדרנו לדרגה כזו, איך קורה שאנחנו מתביישים במצוות התורה? ח"ו אסור להתבייש, צריך להתגאות "ויגבה לבו בדרכי ה'" לא להתבייש, להראות לכולם אנחנו שומרים מצוות .. – **אבל מה? – לא יודעים!!! פשוט חסרון ידיעה – כל אחת ואחת צריכה לקחת את עצמה בידיים וכמו שהבאנו שנודעו דברים ברורים ומוצקים בענין הזה של פאה נכרית, וצריך להתעניין ולעשות הכל כדי לדעת את כל זה – לדעת את האמת ולהפיצה, זה חיוב מן התורה, אם ישמעו על איזה סוג דג שהוא לא כשר או מסוכן אז תיכף ומיד יפסיקו לאכול את הדג הזה עד שיתעניינו ויחקרו על זה היטב כידוע לכל – קל וחומר בעניין הפאה שחוץ מהאיסור החמור של פריצות זה גם גורם להחטאת הרבים – הפריצות של הפאות ברחוב שורפת את נשמות ישראל – וגם חיוב על כולם לפרסם כל זה לזכות את הרבים.**

בואו נחשוב על כל מה שדיברנו, זה לא הכל אבל במה שנאמר כאן יש בו די חומר למחשבה ולהשתנות, בואו נחשוב חשבוננו של עולם, כמה הרווח בעוה"ז ובעוה"ב כנגד ההפסד בעוה"ז ובעוה"ב, הרי כל החשש זה מה יגידו השכנות –! החברות –! איך אני אלך לאיזו שמחה וכדומה –? –! תחשבו כמה זמן יקח להם להסתכל עליכם – לכל היותר שבוע, אחר כך תרגישו כמה השקר הוא גדול וכמה הרווח הוא גדול, תראו שהכל עובר במהירות, המרירות והבושה יחלפו מהר – **ישאר רק הנועם, נועם המצוות והטוהר ומתיקות החיים, כך עשו אבותינו בכל הדורות, כך עשה נחשון בן עמינדב הוא קפץ לתוך המים – בזכותו כל עם ישראל נושעו, תחשבו מה עדיף, מה תגיד השכנה או מה תגיד השכינה –? את היופי של הפריצות נשאר, ועל הראש נשים מטפחת שנותנת יופי יהודי וכן יהודי אמיתי, חן לאבינו שבשמים, הוא למעלה שמח בכך, אתן הולכות בדרכי האמהות הקדושות, תחזקנה ידיכן ואשרי חלקיכן.**

עיני מ"ש מרן החתם סופר (דרשות ח"ב, ע' ת"ז) ומלשונו שם:

הנה בלי ספק החכם המלמד לאחרים יתבטל הרבה מהשיג מה שהי' ביכולתו להשיג מושכלות כי זמן זמנים טובא עידן ועידנין יבלה זמנו בלמד דעת את העם, אלא הקב"ה חפץ בזה מאד ורוצה בזה יותר ממי שמעמיק ואינו מלמד לאחרים כמ"ש בח"ה [בשער אהבת ה' פ"ו]... הקב"ה מדבר פה עם שרש יעקב וישרון למעלה ואומר להם שיצוק מי החכמה ורוחו הקדושה על זרע ישרון... **השכיח מאד בזמנים הללו כשת"ח מורה להם דרך ישרה מתריסים ואומרים זהו תורה חדשה לא שמענו מעולם כזה, ויש שאומרים שגם הם לומדים ולא מצאו כן בקיצור שלי"ה, ויש אומרים זכורני כמה רבנים וכמה קהלות ונהגו בו היתר, ויש מי שאומר אעפ"י שאני עם הארץ מ"מ לא אבין וכי עד עכשיו עברו אבותינו עמ"ש בתורה עד שבא זה עם תורה חדשה שלו? בין כך ובין כך מוכיחים בראיות כאילו הם הלומדים ויודעים יותר מהת"ח... הבטיח הקב"ה עוד ליעקב וישרון דלעילא מלבד מה שיפסיד הת"ח ע"י בשור צדק שע"י לא ירווה צמאונו כנ"ל, ומ"מ להורות נתן בלבד, עוד מלבד כל זה יסבול מהם הרבה, ואת הכל יסבול הת"ח ולא יקוץ מללמדם וחוזר ומלמדם... ואת כל זה ישא ויסבול. ומפרש יותר: 'זה יאמר לה' אני' פ"י גם אני מלומדי תורה כמוהו, יוזה יקרא בשם יעקב לומר עם הארץ אני להכריע מ"מ לא שמענו כזה מעולם יוזה יכתוב ידו לה' ובשם ישראל יכנה' פ"י אומר אעפ"י שאינני ת"ח מ"מ שמעתי וראיתי ת"ח אחרים וקהלות רבות לא עשו כזה יוזה יכתוב ידו' פ"י רשותו ומקומו יאמר כי המקום והקהלה הלזה היה בה חכמים רבים או יאמר שאלתי רב אחר ואמר לי בפירוש אין הדין עמך זהו בשם ישראל יכנה, ומ"מ לא יכעוס עליהם ויעשה את שלו להודיעם חקי אלקים ותורותיו... נראה לעין אי"ה כל דברי דודים חקוקים למעלה ונבין כי האמת אתם. ונבוא אל המכוון בעז"ה"י להיות כי דלת העם דרכם להתלות באילן גדול לאמר ככה ראיתי אצל ר' פלוני ופלוני ועי"ז? מפקפקים על ת"ח לבלתי שמוע אל השופט ואינם נותנים לב להבחין בין זמן ומקום ועובדא ההוא לזמן ומקום של עתה וכדומה... והקב"ה משיב אין אנו צריכים לכל זה כי תורה חדשה מאתי תצא פ"י אותה תורה שחדש כל ת"ח בדורות שעברו הנקראת תורה חדשה, התורה היא מאתי תצא לעין כל ישמעו מפי כי כל דברי חכמים קיימי' ואין בהם פקפוק ולא נשאר מקום להרהר... שיהיה הרב רק מלאך ה' צבקות פ"י עושה הדבר במלאכות ה', לא שליח של עצמו להנאת ממון או כבוד... ע"ש באורך.**

חזרה וביאור בקצרה מכל הסוגיא הנ"ל עם הוספות

קצו

בשו"ת הרדב"ז (ח"א שנייט וחי"ד ע"ג וצ"ד וחי"ח קמ"א) הביא מ"ש הריטב"א ז"ל בשם רבותיו ז"ל בפסחים (דף נא. ד"ה וכתב עוד) עלה דמתניתין דמקום שנהגו והדבר פשוט שאין משנתנו וכל הגמרא אלא במנהג שהוא להחמיר אבל במנהג להקל לעולם אין חוששין לו ואפילו היה על פי גדולים שבעולם כל שנראה שיש בו צד איסור ומיהו במקום שאין האיסור ברור והמנהג קבוע כבר עד שאי אפשר לו לבטלו אפילו הכי כיון שאינם בני תורה ואין כח בידו לבטלם יש לו לעשות לעצמו בענין שלא יהיה בדבר מחלוקת עד שיוכל להחזירם מעט מעט ואם הטעות מוכרע אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' עכ"ל. ומסיים ע"ז הרדב"ז: "והדברים האלו מורים על שלימות אומרים ומיישבין את הלב ומהם אין לנטות ימין ושמאל".

וז"ל רבינו עובדיה מברטנורא (באבות פ"ה מ"ז) שבעה דברים בחכם וכו' "שואל כענין ומשיב כהלכה – לדבר אחד הוא נמנה כאן. והכי פירושו, התלמיד שואל כענין כלומר באותו ענין שהם עסוקים בו, ואז הרב משיב כהלכה. אבל אם ישאל התלמיד שלא כענין, הוא מביא לרב ששיב שלא כהלכה. על דרך שאמר רבי חייא לרב (שבת דף ג') כי קאי רבי בהאי מסכתא לא תשייליה במסכתא אחריתי. וכן אתה מוצא באנשים אשר היו טמאים לנפש אדם שראו את משה עוסק בהלכות הפסח ושאלו לו באותו ענין".

בביאור האזהרה הראשונה של אנשי כנסת הגדולה "הווי מתונים בדין (אבות ריש פ"א). פירש"י: "שלא יהיו גומ'רין הדין במהרה אלא חוקרין בו בעומק לפי שהדין יושב ברומו של עולם ... שצריך לו לאדם ליישנו כדי לעיין בו יפה ... שיהיו מתקשים ומתחממים בדין שמתוך כך יצא הדין לאמיתו". וברמב"ם שם: "שיאחרו לחתוך הדין ולא יפסקו מהרה עד שיבינוהו שאפשר שיתגלו להם ענינים שלא היו נגלים בתחלת המחשבה". וברבינו יונה שם: "...למורים הוראות ולפוסקים הוראות ולפוסקין את הדין אמרו לבל יסמכו במחשבה ראשונה, אך בהמתנה גדולה ובעיון הדק לבל יטעו בשיקול הדעת, כי האדם הממהר להורות נקרא פושע ואע"פ שחשב לומר האמת אין זה שוגג אך קרוב למזיד הוא, אשר לא נתן בלבבו לאמר לבב הנמהרים לא יבין לדעת כי הטעות בכל אדם מצוי הוא וזהו שאמרו רז"ל הוי זהיר בתלמוד ששגת תלמוד עולה זדון ... לכן האדם המורה יש לו לישא וליתן בדבר ולהחמין המחשבה ולהשהותה שעל ידי זה מוסיף סברא על סברתו ופלפול על פלפולו עד שידין דין אמת לאמיתו כפי במחשבה השנייה יראה לו מר מה שלא ראה בראשונה", עכ"ל.

בספר נהורא דאורייתא ג, כתב וז"ל מי שלומדים משנה ואין מבינים בדיוק, הן בעולם היצירה, אבל בעלי תלמוד הן בבריאה... בתיקונים דף י"ג ע"ב וכגוונא דאלין קליפין אינון קושיין דחפיין על הלכה דאיהי מוחא מלאגא ולית בר נש יכיל למיכל בנהמא דאורייתא דאתמר בה עץ חיים היא עד דזריק קושיין מהלכות כו' ע"כ. ולכן נמשלו בעלי תלמוד בחגיגה (יד) למשען לחם וכמ"ש בחסד לאברהם מאמר שני נהר ט' שכמו חיטה שהיא מזון הגוף צריך דישה וטחינה והרקדה ב"ג נפות כמובאר בדין לחם הפנים, כדי להפריש הקליפות מן הסולת, כן בהלכה שהיא לחם ומזון הנשמה אם לומד הלכות ומשניות בלי עיון ודיוק ופירוק הקושיות ויגיעה הן כמאכל הקמח עם הסובין והמורסין שלפעמים עוד מזיקין לנשמה דהיינו כשמורה הלכה מתוך משנתו. אבל המשנה עם התלמוד והעיון והפלפול ובירור ההלכה היא כסולת נקה. ובנהר כ"ח כתב אם תעסוק כל ימך בתורה בלי השכלה אתה אוכל חטין עם הסובין כו' ועל המדקדק בה נאמר יעשה למחכה לו הנז' בזוהר [ח"א דף קל: מאי למחכה לו כמה דאת אמר (איוב ל"ב) חכה את איוב בדברים, ואלין אינון דדחקין למלה דחכמתא ודייקין לה ומחכאן לה למנדע בריא דמלה] והעוסק כך בתורה בלי הבנה כל מה שאפשר בידו הוא מערב קודש בחול כו' והוא חייב מיתה כיון שבידו לפלפל בתורה ואינו עושה בזה הוא מחזיק ידי הקליפות ומעמידן.

וזה לשונו הזהב של מרן החזון איש או"ח סימן ס"ד אות י"ד: "ומטבע בני אדם לקרוא את הכתוב בספר בשטחיות ובמהירות כקורא אגרת, ומקניני החכמה להתרגל לדקדק בלשון חכמים כי דבריהם נכתבו בדקדוק עיוני, וקריאת המהירות וקריאת העיון הן הפכיות על הרוב ותוצאותיהן נגדיות, ובשביל נטיית האדם אל החפזון וביחוד לבעלי תפיסה מהירה, יקרה שחכמים יקראו בספרים וייחסו להם דברים שלא חשבו ולא פיללו, או שלא ימצאו את הדייקנות שבהם, וביחוד בדברים שבאמת הם עמוקים והכתב נפגש בקושיים להבליט את עומקם..."

בספר מוח ולב (פ"ז) מתאר סדר לימודו של הגאון רבי חיים זצ"ל ראש ישיבת מיר: לפני הרחבת הדברים היה מלבן לעצמו בקול את הנקודות הטעונות ביאור, הבהרה והרחבה, לאחר מכן היה מפרט את משמעות המילים הפשוטה ומובן לכאורה ואט אט היה מונה והולך את הקושיות והבירורים הצריכים לאותה נקודה וכך היה ממשיך, עד שהיו הדברים מאירים באור אחר ומזהירים בפשטותם. לפועל היוצא של יגיעה רבתי זו, קרא ר' חיים: 'פשט'. יש בני תורה שלא מבדילים בין 'פשט' ליפשוט', היה אומר. 'נראה להם שמה שפשוט - וזה פשוט רק לכאורה - זה הפשט בדבר. אך זוהי טעות נלוזה. יש פשט ויש פשוט. לימוד הפשט הוא הכשר שבלימודים, הפשוט הוא טריפה.

שלא להוציא הניר חלק, אמרנו להביא כאן מאמר התעוררות לצניעות שנדפס בעיה"ק ירושלים בשנת תשנ"ט

נשובה ונעלה

פנייתנו זאת אינה מיועדת לרחוקים, לא למודרנים, ואפילו לא ל"מסורתיים", כי אם לאנשים כמותינו אף לרבות מטובי המשפחות היודעים ומעריכים את ערך תפארת הצניעות, אליכם אישים נקרא!!!

אחים יקרים, כולנו עדים למראה עינינו בעשרות השנים האחרונות אשר בכל העולם נדלק ונתעורר גל של תשובה והחיפוש וביקוש אחר האמת שלא היה כמותו מעולם ורואים בחוש כי הוא קול קורא מן השמים באחרית הימים ככתוב בתורה ומל ד' את לבבך וכי ועוד הרבה פסוקים בתורה ונביאים וכתובים.

מחזה מרנין את הלב הוא לראות אנשים ונשים מקצה העולם אשר שינו את כל ארחותם ועברו מליוני נסיונות ועשו מהפך אדיר בחייהם וקיבלו על עצמם עול מלכות שמים בשלימות ושינו את כל מהותם והנהגתם ושםם ולשונם ולבושם למען האמת. מחזה זה הוא כבר חזון נפרץ למאד וכבר כמעט אין בו חידוש.

יתירה מזו אף המון הנחשלים שבנו בדור העבר מִחֶרֶת השואה הנה זכינו לראות את בניהם ובנותיהם נטועים וספוגים בחינוך התורה והישיבות והחסידות בזכות עמל צדיקי וגאוני הדור נ"ע ולהבלח"ט אשר אתנו בחיים.

ובמקלות רבבות עם ישראל בכל העולם כולו רואים אברכים לאלפים היגעים בתורה יומם ולילה, ועלו בזה הרבה מדרגות יותר מאבותיהם. ואין זה סוד כי גם בחוגי הישוב החדש וכל סביביו איכשר בו דרא הרבה בתורה ובחסידות בצניעות ובהשקפה. אף לא נוכל להתעלם מאשר קורה בחוגים שאינם נמנים דוקא על המחנה החרדי ממש, שגם בהם מסתמן שינוי לטובה בכמה וכמה פרטים לעומת דרכי אבותיהם.

ועתה, השאלה הנשאלת היא :

מה אתנו? - איפוא אנחנו עומדים? -

האם אנחנו גם עולים? או ח"ו יורדים?

משמים מעוררים רוח טהרה בעולם למען נוכל ליגאל וכמ"ש הרמב"ם (תשובה פ"ז ה"ה) "ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה. וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין שנאמר והיה כי יבואו עליך כל הדברים וגוי ושבת עד ה' אלקיך ושב ה' אלקיך וגוי". אם כן - למה אנחנו מחכים?

הבה נפשפש בדרכינו, הרי בעשרות השנים האחרונות כולם חוזרים בתשובה והכל משליכים אליליהם ופסיליהם ולו גם במחיר כבד. האם גם אנחנו טעמנו מהעוגת-דבש הזאת? האם גם אנו לקחנו חבל בהתעוררות תשובה הזאת המופיעה ובאה מן השמים? האם הננו מוכנים לעזוב משוגות דרכינו ואף במחיר עזיבת ההרגל והנורמה? האין התעוררות אחינו שבחוצות מזכה ומחייבת אותנו כולנו?

הבה נפקח עינינו האם בעשרות השנים האחרונות אנחנו התקדמנו לטובה או שמא ירדנו אחורנית חלילה, ואולי אף ח"ו הגלגל מתדרדר במדרון ה"י עוד ועוד. איך אנו נראים לעומת הרחוקים השותים בצמא כל פירור של יהדות ואין מתרפקים הם בערגה אחר כל ניצוץ של מסורת, ואנחנו אשר אסמינו מלאים בטוב טעם זקנים אשר ילדותינו רוויה מנועם זיו יראת חטא וצניעות והתנהגות אבותינו ואמותינו, ועתה אנו מחבקים אשפתות כמה רחקנו מדרכיהם ועוד הפרצות נפערות ללא חוק ד' ירחם. ומי יודע ח"ו לאן שנגיע?

והנה - הרי ידוע בשם הגר"א שהמדרגה הכי גדולה בנשים הוא צניעות, כמו שבאנשים הדבר הגדול ביותר הוא לימוד התורה. וכך רואים בתורה הקדושה שהמלאכים סיבבו דבריהם כדי לשבח את שרה אמנו בצניעות "הנה באה"ל" (בי"מ פז). ולא שיבחוה במעלות יתירות אחרות שהיו בה, כגון שהיתה גדולה בנביאות "שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות" (רש"י בראשית כא, יב), או שהיתה מגיירת הנשים (שם יב, ה). וכן בתמר זכתה למלאכים ונביאים רק בזכות הצניעות שכיסתה פניה בבית חמיה (מגילה י:). ולא בזכות ייחוסה שהיתה בתו של שם, או בזכות שהיתה בעלת מדות כזאת עד כדי מסירות נפש שאמרה "ישרפוני ואל אלבין פניו" (שם לח, כה). וכן מצינו ברות (שבת קיג:) ובקמחית (יומא מז:).

ומפורש בחז"ל חומר ענין הליכה באופן שמושך את העין עד שחז"ל קראו לזה בכינויים מתרידים. ביומא ט. אמרינן שם בגמרא שמקדש ראשון חרב מפני גלוי עריות. מפרשת שם הגמ' שהיו מהלכות בקומה זקופה וארוכה בצד קצרה, עיין להלן. וכן ביומא עד: קוראין חז"ל למראה עינים באשה גלוי עריות ממש רח"ל ע"ש ובתוס' ישנים.

וכה מקונן הנביא ישע"י (גיב) "עָמִי... וְנָשִׁים מְשִׁכֹּת בַּיָּד, פִּרְשִׁי כִּי לְמַטָּה לֵעָן כִּי הָיָה הַנְּבוֹת צִיּוֹן וְהָטוּ לָבַם לְרַעְהָ". "עָמִי מֵאֲשֵׁרֶיךָ מִהַתְּלִים וְלִרְרָה אֲרוֹזֶיהֶיךָ בְּכַלְעוֹ" - פִּרְשִׁי "מִדְרִיכֶיךָ שֵׁשׁ לָהֶם לְאֲשֶׁרְךָ בְּדָרְךָ טוֹב הֵם מִתְּעִים אוֹתְךָ. בְּלַעַן קִלְקִלוּ". ובאבן עזרא: "הָרְאוּם לְאֲשֶׁרְךָ הִמָּה יִתְעוֹךְ". וברד"ק: "מֵאֲשֶׁרֶיךָ כִּמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל, כְּלוֹמֵר אוֹתָם שֶׁהִיוּ רְאוּיִים לִישֵׁר אוֹתְךָ בְּדָרְךָ הַטּוֹבָה הֵם הִטְעוּ אוֹתְךָ". ובמצודות שם: "מֵאֲשֶׁרֶיךָ - הַמְנַהֲגִים הַמְדַרְכִּים אוֹתְךָ הֵמָּה מִתְּעִים אוֹתְךָ מִדָּרְךָ הַיִּשֵׁר: בְּלַעַן - מִשְׁחִיתִים דָּרְךָ הַיִּשֵׁר שֶׁהִלַּכְתָּ בוֹ מֵאִזְ לְמַעַן לֹא תִשׁוּב אֵלָיו וְכַפַּל הַדְּבָר עִישׁ".

חזרה וביאור בקצרה מכל הסוגיא הנ"ל עם הוספות

קצט

ובפסוק טז: "וַיֵּאמֶר ה' יְיָ כִּי בָּהֶן בָּנוּת צִיּוֹן וַתִּלְכְּזָה וְטוּיּוֹת גָּרוֹן וּמִשְׁלֵקְרוֹת עֵינַיִם הָלוֹךְ וְטָפוֹף תִּלְכְּזָה וּבָרָה־לִּיָּהֶם תִּלְכְּזָה". מה עשו נשים הללו? - שחז"ל (יומא ט:) קוראים למעשיהן גילוי ערוות, ושעל עוון זה חרב בית המקדש הראשון כדאמרו שם בגמ'?:- מבואר ברש"י שם שהיו הולכות באופן שמושך את העין, דהיינו שהיו מהלכות בקומה זקופה. או שהיתה ארוכה מהלכת בין שתי קצרות כדי שתהא נראית צפה למעלה מהם. "וּבָרָה־לִּיָּהֶם תִּלְכְּזָה", פ"י באבן עזרא ובאברבנאל וברד"ק "משמיעות קולי" בנעליהן. ובמהר"י קרא פ"י שהיו הולכות בנעליים מצויירין. ורש"י מביא מחז"ל שהיו מכניסות יצה"ר **עכס** זה של נחש באופן הליכתן, עכס הוא ארס של נחש, וע"ש.

ובהמשך לזה סיים בפסוק י"ח "בַּיּוֹם הַהוּא יָסִיר ה' אֶת תְּפָאֶרֶת הַלְּעֲסִים וְהַשְׁבִּיטִים וְהַשְׁהַרְגִים". בפסוק זה מונה ג' דברים: "הַלְּעֲסִים וְהַשְׁבִּיטִים וְהַשְׁהַרְגִים" והשווה השביטים והשהרונים להעכסים האמורים לעיל "וּבָרָה־לִּיָּהֶם תִּלְכְּזָה". - וז"ל רש"י (על פסוק י"ח), בד"ה בַּיּוֹם הַהוּא, "לעתיד לבא כשיבוא הקב"ה להשיב את ישראל אליו יסיר ה' מהם אֶת תְּפָאֶרֶת הַלְּעֲסִים שלא יהיו תולין תפארתם בנוי תכשיטי נשים ודברי נבלה". ובד"ה הַלְּעֲסִים, "המנעלים אשר ברגליהם אשר בהם תעכסנה". ובד"ה וְהַשְׁבִּיטִים, "מיני שבכה [מיני כיסויי ראש] לתכשיטי הראשי". ובד"ה וְהַשְׁהַרְגִים "יונתן תרגם סבכיא" [גם זה סוגי ומיני כיסויי ראש].

הדברים יוצאים מבוארים ומחוורים כשמלה שכל סוגי המנעלים וְהַשְׁבִּיטִים וְהַשְׁהַרְגִים הנ"ל שהם כיסויי הראש העשויים באופן שמושך את העין מכניסים ארס של יצר הרע, **והנשים המתעטרות בהם ומחטיאות את הרבים, מכונים בגינויים חמורים ומסמרי שער** רח"ל עיני רש"י פסוק י"ב, ועל העם הנכשלים בהם קונן הנביא: "שִׁבְי - נְשִׁימִים מְשַׁלְּחוּ בְרִי".

וזאת לדעת, שהענין התחיל בשינוי משהו שבמשהו, ולאט לאט כדרכו של יצה"ר שהיום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך לשנות עוד משהו באופן שלא ירגישו ולא ישימו לב להוכיח ולהעמידן על מקומן מגודל הסכנה הכרוכה בזה שאחריהן מי ישורנו, וכך זה המשיך הלאה עד שאי אפשר כבר לעבור ברחוב בלי להיכשל הי". והחטאת והכשלת הרבים שנגרם מזה הוא נורא ואיום, והרבה מאד מתולוננים שזה מפריע להם מאד, וזועקים שניזוקים מזה ברוחניות, ושזה מהאיסורים הכי חמורים שבתורה רחמנא ליצן. וכל כך החמיר המצב עד שהגיעו הדברים שרוב רובם של יראי ה' בכל המחנה, רפתה רוחם ואזלה ידם מלפצות פה, במסתרים תבכה נפשם - בראותם גודל התרחבות הפרצה ר"ל אף בבתים הכי טובים, שלא ידעו חומרת הדבר עד היכן הדברים מגיעים.

מי יודע אם הגרמות לזה הם לא אלו שהתחילו לשנות במשהו ולא ראו העלו על דעתן לאן שזה יגיע, ועתה במסתרים הן מתחרטות שראוין בעיניהן את מה שגרמו במו ידיהן לאן שהגענו, ואין לאל ידם להושיע, ומי יודע לאן שעוד נגיע הי". וזאת למודעי כדי לקחת מוסר השכל והחכם עיניו בראשו, כי אכן הראשונות שהתחילו בכיסויי ראש המושכין העין כבר מתחרטות מאד בראותם את החטאת הרבים שגרמו מה שעללו לנפשו ולנפשות ישראל עם קדוש באמרם שלא ידעו את התוצאות ולא ידעו את האחריות הגדולה שלקחו על עצמן בכל מה שנגרם עי"ז הי".

והנה האמת ייאמר, כי כל זה הוא בלא יודעין ובלא כוונה, כי בנשים כשרות עסקין שלבם ער ונכנע לכל דבר שבקדושה וברור שאם היו יודעות מה שגורמות בזה מכשול והחטאה לרבים, היו כולן מתגברות על יצרן שמפתן לזה בכל מיני פיתויים ואמתלאות ותירוצים שונים ומשונים, והיו מתעלות במעלות הקדושה לשוב ולהחליף לכיסויים כשרים בלי כל השינויים שנכנסו בעצת היצר רח"ל.

עתה נעמוד רגע קט, ונתבונן איך שהיצר הרע מרקד בתוכנו! שהרי במעט התבוננות ברור לכולם שכל השינויים לא באו מצד יצה"יט אלא להיפך, מצד יצר הרע הי". וא"כ למה שותקים? ולמה מחכים? לעוד התדרדרות רח"ל? כי הלא היצר הרע אינו ושוקד על שמריו ואינו מסתפק בזה, כי אם מחפש בכל טצדקי לחתור ולפרוץ עוד ועוד ולערטל אותנו מעוד רגשות קודש, ולהכפיש יותר את אצילות נפשנו ולהשליט בנו בכל דרך אפשרית את רוח הרחוב המושחת, ואנו עומדים חשופים ונרפים למול מגפותיו המפילים חללים חללים, ובכל עת ועת ופקידה ופקידה צצים ופורחים אצלנו ע"י חילותיו ועוזריו וכל מיני שלוחיו של היצר הרע, כל מיני כיסויי ראש שונים שמושכין העין המענים את נפש כל טהר לב ומי יעצור למגפה המשתוללת בנו? המרוץ המטורף הזה אינו פוסח על טובי הבתים, דהרת ההתנגדרות וההתייפות ללא מעצור אחזה אף את טובי המשפחות - ה"סלתה ושמנה" ומי יודע לאן נגיע בדהרה שוטפת זו, הלא כל זה תעתועי היצר הסוכן בנו ומוביל אותנו בארחות עקלקלות אשר כל בָּאָהָה לא ישובון רח"ל.

עומדים אנחנו עתה על אם הדרך, או עולים או יורדים - אין עמידה וחניה! מלחמת הקיום נכפתה עלינו. חבים אנחנו לסגל לעצמנו טכסיסי מלחמה, ובאמת מדוע לא נקח לעצמנו מטכסיסי האוייב, וכמו שאמרו צדיקים רמז בפסוק כי ממנו נקח לעבוד את ה', ממנו, מהיצה"ר, שצריכים ללמוד ממנו איך שהוא מתאמץ ופועל ולא נח לרגע, ואינו מוותר על דבר קל ומשהו שבמשהו, ואינו פוסח על שום חוג ועל שום איש ואשה, אף על החוגים היותר חרדים, ושש על כל משהו שמצליח לקלקל בהם, כך צריכים אנחנו ליקח ממנו לעבוד את ה' באותה עקביות, ולא לוותר אפילו על קוצו של יו"ד, ולא להכנע אפילו במשהו.

חייבים אנחנו ללא דחיה לומר עתה למלאך המשחית הרף! ובכל לב ונפש חפצה חבים אנו לקחת עצמינו בידיים להחזיר את רוח הקדושה והצניעות במחננו. להפוך מ"יורדים" ל"עולים". להכניס רוח תשובה במחננו לחפוף בצניעות וחיי טוהר ולהתקדם ולעלות במעלות הקדושה, להשליך את כל סוגי הכיסויים המפוקפקים ולחזור לכיסוי ראש צנוע כהלכה, ושכר כפול ומכופל שמור ומנוצר לאלו אשר יזכו ליטול לעצמם זכות להתעטר בעטרת הצניעות, ומהם יראו וכן יעשו ולפום צערא אגרא.

כי אכן זכינו ועיינו רואות ולא זר שבכל העולם נדלק ונתעורר גל של תשובה, תבל ומלואה נתמלא בצמאון וכמיהה לדבר ה', והחיפוש והביקוש אחר האמת לא היה כמותו מעולם, וכבר ברור הוא בפי כל כי הוא זה התגשמות חזון אחרית הימים - הלא אלו המה הנבואות המעודדות מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים על אחרית הימים אל התעוררות התשובה אשר יפקוד ה' את עמו להשיבם אליו, הבה נתעורר גם אנחנו ליכות בחלקנו בהתעוררות הזאת. כי מצפים אנחנו בכליון עינים לביאת הגואל במהרה.

דא ברענגען מיר אפאר ווערטער זייער אין קורצן אויף אידיש כדי די נשים זאלן אויך קענען נתעורר ווערן צו דעם מצוה פון כיסוי הראש כהלכה

דער מדרש (רבה ותנחומא סו"פ שלח) שרייבט, דער באשעפער האט איינגעזייט די תורה און די מצוות כדי צו מאכן ירשינען פאר די אידן עולם הבא, וועגן דעם האט דער בורא עולם אונז געגעבן מצוות אויף אלע זאכן וואס סיגעפינט זיך אויף דער וועלט, א מענטש גייט ארויס אויף זיין פעלד אקערן זאגט די תורה דו טארסט נישט איינשפאנען ביי דעם אקערן א אקס צוזאמען מיט א אייזל, דער מדרש איז מאריך און שטעלט פאר ווי ביי יעדע זאך האט דער אויבערשטער געגעבן מצוות אונז צו מזכה זיין. דער מדרש וויל פאר אונז ארויסברענגען אז א יודיש קינד און די זעלבע א יודישע טאכטער, טריט בייטריט אין אלע ענינים, 24 שעה פונעם טאג, האבן מיר די זכיה מקיים צו זיך דעם ווילען פונעם אויבערשטן, אין וואס פאר א זאך מ'רירט נאר נישט אן איז דא אין די געוויסע זאך א מצוה וואס דער רבושי"ע פארלאנגט פון אונז, און אלעס איז וועגן דעם כדי אונז זאלן קענען זוכה זיין צו עוה"ב.

די מצוה פון צו דעקן דעם קאפ ביי פרויען, דאס איז א מצוה אזוי ווי אלע אנדערע מצוות פון די תורה הקדושה, וואו, און ווען, און ווי אזוי דאס דארף זיין צוגעדעקט, דאס אלעס איז פארשריבן אין די גמרא און די פוסקים.

דער איסור פון גיין אין גאס מיט אויפגעדעקטע האר ביי חתונה/געהאטע נשים, איז מבואר אין די גמרא מסכת כתובות דף ע"ב, און דארט שטייט אז דער איסור איז געבויעט ווייל מיט די האר טוט זי צוציען דעם אויג פון מענער, און דאס וויל נישט דער באשעפער, וועגן דעם איז מען דאס מחוייב צוצודעקן.

יעצט שטעלט זיך א פראגע צו קען מען יוצא זיין דעם חיוב צו באדעקן אויך מיט א שייטל, לאמיר פראבירן אליין צו פארענפערן די שאלה. אויב דער חיוב איז כדי צו באהאלטן די שיינקייט פון די האר, ווי קען זיין אז מ'איז יוצא דעם חיוב אז מ'דעקט דאס צו מיט דעם זעלבן שיינקייט וואס די תורה הקדושה האט אונז פארבאטן, און אזוי איז טאקע די דעה פון רוב פוסקים, צדיקים און קדושי עליון אז ס'איז אסור צו גיין אין די גאס מיט א שייטל, צום ביישפיל דער הייליגער מהר"י מינץ קאצינעלנבוין מיט דעם באר שבע, דער יעב"ץ, דער תשובה מאהבה, בעל ההפלאה, דער חתם סופר, דער עצי ארזים, דער ישועות יעקב, דער דברי חיים (צאנז), דער מהרש"ם, דער ייטב לב, מהר"י"ד מבעלז, און נאך אסאך גדולי הפוסקים, וואס זיי ציילען זיך צוזאם העכער 60 וואס זיי זאגן קלאר אז דאס איז א איסור גמור אזוי ווי אלע אנדערע איסורים, נישט אלץ חומרא ממדת חסידות, אזוי ווי אסאך מענטשן טוען דאס באטראכטן, אז דאס גיין אינגאנצן צוגעדעקט איז א רבישער לבוש אדער א פרומער לבוש אדער א אלטמאדישע זאך, ניין, זיי טוען בייטראכטן א שייטל ווי א מלבוש של פריצות וואס דאס איז גורם אז מ'זאל נכשל ווערן מיט הארבע איסורים ר"ל.

ווען מ'זאל וויסן וואס מ'איז גורם מיט דעם וואלט מען זיכער אויפגעציטערט געווארן פאר די ווערטער פונעם הייליגן רבינו יונה אין אגרת התשובה וואס שרייבט די ווערטער: "די פרוי דארף זיין א צנועה און געווארענט אז פרעמדע מענטשן זאלן נישט קוקן אויף איהר, אויסער איהר מאן, ווייל די וואס קוקן אויף איהר פנים אדער אויף אירע הענט וועלן נידערן אין גיהנום, און זי וועט געשטראפט ווערן צוזאמען מיט זיי, ווייל זי האט זיי מחטיא געווען און זי האט זיך נישט אויף געפירט מיט צניעות און מ'איז נכשל געווארן דורך איהר", עכלה"ק.

און די פרויען וואס זיי גייען ארויס מיט דעם שייטל טוען די זעלבע, ווייל די שטארקסטע קישוט פון א פרוי איז די האר, וועגן דעם האט דאס די תורה פארבאטען כדי ס'זאל נישט ציען די אויגן אזוי ווי אויבן דערמאנט.

ס'שטייט אין די הייליגע תורה "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך" דאס איז טייטש ס'זאל נישט געזען ווערן אין דיר א זאך פון שאנדע (אויב ח"ו יא) וועל איך (השי"ת) זיך אוועק קערן פון דיר.

די השראת השכינה הק' אין אונזער מחנה איז נאר אינעם זכות פון צניעות בפרט די צניעות פון נשים צדקניות וואס אין זייער זכות וועלן מיר אויגעלייזט ווערן פון גלות, און טאקע וועגן דעם פארלייגט זיך דער שטן אזוי שטארק אין דעם ענין און ער לאזט אפילו נישט מערר זיין וועגן דעם, כל שכן טוהן למעשה, ס'איז שוין געקומען די צייט

חזרה וביאור בקצרה מכל הסוגיא הנ"ל עם הוספות

רא

נתעורר צו ווערן און מקריב זיין א קרבן פארן אויבערשטין נישט ארויסגייען אין גאס מיט די שייטלעך, נאר זיך צודעקן דעם קאפ אינגאנצן מיט א טיכל אזוי ווי אונזערע עלטערע עלטערן, די הייליגע באבעס פון אלע דורות זלי"ט.

ס'איז דא אזעלכע וואס זאגן, מיינע עלטערן זענען געגאנגען מיט שייטלעך, במילא איז אויף מיר נישט שייך קיין איסור, און אדרבה ביי אונז איז דא א ענין אין דעם, ווייל מ'דארף גיין אזוי ווי די עלטערן, דאס איז א "מסורת", ווילן מיר דא מברר זיין די שאלה.

די ערשטע זאך איז כדאי צו וויסן פון וויפל יאהר צוריק האט זיך אנגעפאנגען די זאך צו גיין אין די גאס מיט א שייטל?

דער הייליגער דברי חיים, צאנזער רב זי"ע, שרייבט אין זיין תשובה (ח"א יו"ד ל) בזה הלשון: ווען איך בין געוועהן ביי מיין שווער זי"ע אין (שטאט) מערין (דייטשלאנד) וכו' לויט ווי איך האב דעמאלט געהערט האט זיך נישט געפונען אין גאנץ מדינת אשכנז (דייטשלאנד) קיין שום חשובע פרוי זאל גיין מיט האר אדער א שייטל נאר אפאר נידעריגע פרויען און זיי זענען געווען צושפעט און צושאנדע נאר בעוונותינו הרבים פון נישט לאנג אן, האט זיך דער וועג צושפרייט פון די אפיקורסים עכ"ל, דאס האט ער געשריבן פאר 150 יאהר צוריק בערך.

די זעלבע טרעפן מיר אין שו"ת מהר"ץ חיות (סי' נ"ג): אין מיינע יונגע יאהרן האב איך נישט געהערט אין גאנץ מדינות פולין מיזאל זיך נוהג זיין די קולא פון גיין מיט שייטלעך נאר דאס איז א נייע אויפגעקומענע זאך עכ"ל. דאס איז אויך געשריבן געווארן בערך פאר 150 יאר צוריק.

די זעלבע טרעפן מיר אין ספר ברך את אברהם פון הג"ר אברהם פאלאגיי דאס א זיכערע זאך אז אין אונזערע מקומות איז נישט געהערט געווארן און נישט געפונען געווען אזא זאך אז פרויען זאלן גיין מיט שייטלעך, און אויב עס האט זיך יא געטראפן איין פרוי פון א גאנצע שטאט א פורצת גדר, טאר מען זיך ח"ו נישט אפלערנען פון א פארדארבענע עכ"ל.

און אזוי אויך געפינען מיר אין די אלע ספרים הקדושים וואס זיי רעדן וועגן שייטלעך, אז ס'איז א נייע מאדע וואס איז פארשפרייט געווארן פון נישט לאנג, קוק נאך אין ספר עצי ארזים וואס שרייבט די וואס ווילן מורה היתר זיין "חדשים מקרוב" זענען עתיד ליתן את הדין עכ"ל. זעה אין ספר תשובה מאהבה סי' מ"ז מ"ח, זעה אין ספר לחמי תודה א זון פון הייליגן בעל הפלאה, ברענגט אז זיין טאטע דער בעל הפלאה איז ארויס מיט א חרם אויף די וואס טוען אן שייטלעך עכ"ל. און נאך אסאך ספרים הקדושים וואס זיי שרייבן זייער שארף אויף דעם נייעם אויף געקומענע מנהג זעהן מיר קלאר אז די גאנצע פירצה איז נישט מער ווי 150 – 200 יאר ביז דעמאלט איז קיין שום אידישע פרוי נישט ארויס געגאנגען אין גאס מיט א שייטל נישט אין פולין און אפילו נישט אין דייטשלאנד און כל שכן אין אונגארן און אוודאי נישט אין ארץ ישראל אדער ביי די ספרדים אחב"י תימן, מרוקו, דמשק, א.א.וו. קוק אריין אין שו"ת פני יצחק (ח"ו אהע"ז סי' ו') ברענגט ער א מנהג אין זיין שטאט דמשק שוין 40 יאר וואס די נשים גייען אין זייערע הייזער אדער אין חצרים (הויף) מיט שייטלעך, שרייבט ער דארט ווייטער, אבער אין גאס גייען זיי צוגעדעקט פון קאפ ביז צו די פיס מיט א גרויסע שלייער [א שאל] וואס ווערט אנגערופן "צעפיף", וואס קוים דער פנים קען מען ארויס זעהן עכ"ל. (דאס האט ער געשריבן פאר 100 יאר צוריק) אויך דער סבא קדישא אלפנדרי (ח"ב סי' א') שרייבט וועגן דעם ענין זייער שטארק, ער דערציילט אז ער האט געהערט פון דעם פריערדיגן רב פון שטאט אז אמאל איז געקומען א פרוי פון ארם צובא און זי האט אויף געדעקט דעם קאפ מיט א שייטל און דער רב האט אויף גערודערט די וועלט בחרמות ואלות און ער האט געוואלט איר באשטראפן, און זי איז אנטלאפן פון שטאט. במילא איז קלאר אז דאס איז נישט א מלבוש פון זמן חז"ל אדער פון זמן פון די ראשונים נאר דאס איז א פירצה פון 150-200 יאהר בערך. מיט די צייט האט זיך די זאך צו שפרייט – פון פארשידענע סיבות – ביז ס'איז ליידער אנגעקומען צו די שענסטע און בעסטע.

דאס איז קלאר אז דער מסורת פון די הייליגע אמהות הקדושות שרה רבקה רחל לאה, און די אלע נשים צדקניות וואס זענען ארויס געגאנגען פון מצרים, און אלע דורות ביז די לעצטע דורות, דער מסורת איז א כיסוי כהלכה ד.ה. א צניעות'דיגע טיכל.

מיר ווייסן נישט פונקט, און מיר דארפן נישט וויסן וואס האט צוגעבריינגט דערצו אז מ' האט משנה געווען פון די מסורת, מ'האט אנגעהויבן גיין אנדערש פון די מסורת, חז"ל זאגן (אבות) "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו" – אבער ס'איז פשוט אז דאס וואס באבעס זענען געגאנגען אזוי, איז נישט געווארן אנדערש דער מסורת הדורות פון טויזנטער יאהרן, מיר זענען מחוייב צוריק גיין צו דעם אמת'ן מסורת וואס איז געווען פון מתן תורה ביז מ' האט משנה געווען דעם מסורת!

דער ערוך השולחן או"ח סי' תקנ"א סי"א דערמאנט: "בזמנינו זה שע"פ פקודת המלכות כבר החלפנו תמונת הבגדים" אין זיין צייט איז געווען א גזירה אויך אויף די מענער מיזאל בייטן דעם גישטעל פון די קליידער. ס'זענען דא היינטיגן טאג קהילות וואס די מענער זענען ממשיך צו גיין ווי דער מלכות האט גוזר געווען יענע מאל, זיי זעהען נישט וויכטיג צוריק צו גיין צום שטריימל שבת. און אזוי אויך מיינען זיי אז זייערע פרויען קענען גיין אזוי.

מ' דארף זיי לאזן צו וויסן אז דער ענין פון צודעקן די קאפ ביי פרויען איז א ענין פון הלכה, גרויסע תלמידי חכמים האבן מעיין געווען אין די הלכה און דער אויבערשטער האט דערלויבטן חידושים אין די הלכה, ס'איז פארענפערט געווארן גרויסע קושיות, און ווער ס' איז מעיין אין דעם ענין קומען צו מיט א קלארקייט אז מדארף פארעכטן דעם ענין. און מדארף מעורר זיין די וויבער אז זיי זענען מחוייב מברר זיין, בעטן זייערע מענער זאלן לערנען אויף צו וויסן דעם אמת'ן וועג.

מ' זעט א אינטרעסאנטע זאך, אסאך קהילות קדושות וואס די מענער זענען צוריק געגאנגען צום חסידישן לבוש, און מיר זעהן מיט די אויגן אסאך יונגעלייט וואס גייען מער חסידיש פון זייערע עלטערן. ביי זייערע וויבער איז נישט אזוי, מ'דארף פארשטיין פאר וואס. בפרט די קהילות און משפחות וואס זייערע עלטערן, זייערע פריעריגע רבי'ס האבן געשטורעמט שטארק קעגן שייטלען, אז דאס איז נישט כשר ע"פ הלכה, אין די צייט וואס זייערע אייניקלאך און חסידים, אין אלע זאכן וואס זייערע רבי'ס האבן געזאגט, זענען זיי זיך מוסר-נפש נישט משנה זיין אפילו קוצו של יו"ד, זאכן וואס האבן נישט קיין שאלה אין הלכה, און אין דעם ענין איז עפעס אנדערש. מ' דארף זיך מתבונן זיין וואס איז די סיבה, מ'דארף פארשטיין אז דאס איז א נסיון אין היינטיגע צייטן, דער בעל-דבר האט זיך שטארק פארלייגט אויף די זאך. ס'איז אגרויסער זכות זיך צו שטארקן אין אזא ענין, זיך צוריק קערן צום אלטן וועג פון אונזערע אויבער עלטערן, אין טוהן א נחת רוח פאר'ן בורא עולם מיט תשובה, און מעורר זיין איינעם דעם צווייטן אין דעם ענין פון צניעות בכלל און בפרט אין די מצוה פון כיסוי הראש וואס איז ליידער נאכגעלאזט געווארן דורך די צרות און גזירות המלכות פון רשעי ושונאי ישראל. דער גאון רבי שלמה קלוגער ז"ל שרייבט אין זיין ספר שנות חיים תשובה שט"ז אז אין זיין צייט אין רוסלאנד איז געווען א גזירה אז די נשים מוזן גיין מיט האר אויפן קאפ. ס' זעט אויס אז דורך דעם האבן די נשים אנגעפאנגען צו גיין מיט שייטלען. אויך די הענט פון די השכלה (מסכילים) איז געווען אין דעם, אזוי שרייבט הגה"צ רבי בנימין ראבינאוויטש זי"ע איז זיין הסכמה אויפן ספר "דת משה וישראל". און אויך נאך וואס די גזירה איז שוין אריבער זענען אסאך געבליבן מיט דעם, וויבאלד זיי האבן זיך צוגעוואוינט צו דעם. די ביטערע לאגע איז אנגעקומען ביז צו אזוי אז טייערע פרויען צדקניות און אויך פון משפחות פון רבנים זענען געגאנגען אזוי, זע אין ספר ערוך השולחן או"ח סי' ע"ה סעיף ז, כף החיים דארט ס"ק טו"ב אין נאמען פון בן איש חי, און אין נאך אסאך ספרים ווערט געבראכט אז די נשים גייען נעבעך מיט די אייגענע האר, און זיי רעדן נישט פון פראיע נאר פון פרומע נשים וואס האבן נעבעך זיך אזוי געפירט ווייל מ' איז ליידער געוואוינט געווארן דורך די צרות וגזירות המלכות, ממילא נאך די ביטערע לאגע האבן א סאך אנגעפיינגען גיין מיט שייטלען איידער גיין מיט אייגענע האר. אבער היינט ב"ה איז מילאזט היטן די תורה הקדושה יעדן איינעם ווי אזוי מ'ווייל (דער באשעפער זאל העלפן ווייטער) איז מען מחויב צוריק צוגיין צום אלטן וועג פון אונזערע באבעס און צום דרך פון די הייליגע תורה, און דורך דעם וועט מען א וודאי מקרב זיין דעם לאנג ערווארטע גאולה שלימה אזוי ווי די הייליגע חז"ל זאגן אז דורך דעם זכות פון נשים צדקניות וועלן מיר אויסגעלייזט ווערן פון גלות במהרה בימינו אמן.